

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Ivsta Reipvb. Christianæ In Reges Impios Et
Haereticos Avthoritate: Iustissimaque Catholicorum ad
Henricum Nauarræum & quemcunque hæreticum à regno
Galliæ repellendum confœderatione ; Liber**

Rainolds, William

Antverpiae, 1592

Capvt III. Quòd hodierna Protestantium hæresis sit veteri Paganismo
deterior.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63183](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63183)

Protestantium hæresis est Paganismo deterior.

CAPVT IIII.

¶ 0. Vt quod de tertio tyrannorum genere dictum est, clarus appareat ostenditur quam horribile Christianis malum sit hæresis quacunq;. & primo ex generali consensu Ecclesia primitiua probatur hæresim esse Paganismo deteriorem.

¶ 1. Idem probatur sigillatim de hodierna Protestantium hæresi: primo, quod Pagani prædicabāt se accipisse suas religiones a dōs immortalibus. Lutherus autem & Zuinglius noui Euangelismi satores fatentur suam doctrinam uenisse à diabolo, quorum etiam uita fuit fædior & flagitior, quam cuiuscunq; Paganorum legislatoris.

2 Pagani olim, ut hodie Turca habebant in suis religionibus aliquam professionem castitatis. Heretici autem isti docent neminem posse uiuere castè, & professionem castitatis non ferunt; suosq; sectarios ipsa doctrina sua uel ad libidines impellunt, quorum uita propterea est longè turpissima.

3 Protestantes multo magis inter se de sua Euagelica fide dissentiunt, quam Gentiles de sua religione Ethnica.

4 Gentiles cum fidelibus siue Iudæis siue Christianis omnium aetatum conueniunt, quod Deum sacrificio colunt (quod etiam defunctis profuisse Christiani semper & ubiq; crediderunt quem Dei colendi ritum ipsa natura Paganos omnes docuit. In quo multum antecellunt Protestantibus qui soli omnium sub celo nationum sacrificio carent.

5 Pagani, ut & Turca, cum Hebræis & Christianis, orantur pro defunctis, quod Protestantes respuunt.

6 Pagani idcirco orarunt, & quia credebant Deum iustum iudicem opera hominum mali post hanc uitam supplicis castigare, & præmijs afficere bona; & quia credebant animas

animas esse immortales. Protestantes non orant, idcirco
credunt Deum opera nō curare (de quo postea §. 10. &c.)
& quia credunt animas esse mortales, nec ullam esse resur-
rectionem.

7 Protestantes multò superbùs contemnunt primam
religionis Christiana Episcopos & Ecclesiam primariam
quam Pagani suos primos doctores & Magistros.

8 Protestantes infinite impudentius quam Pagani
decretis tuendis mentiuntur; potissimum recentes sermone
Hugonota qui de hodierno Angliæ statu & martyriis
nimis effricta fronte mendacia fundunt. ubi narratur
causa cur Henricus VIII. ab Ecclesia defecerit; quod
mirum eius permessa, legitima vxore viuente, incestu-
ptias cum alia contrahere non potuit. Quædam item
narrantur de tyrannicis legibus ab eius filia hodierna
regina contra religionem latis.

9 Synagoga Protestantium quoad regimen Ecclesiæ
turpius est ordinata quam Paganorum.

10 Protestantes de operibus bonis, item de Deo merito
operum vel bonorum remuneratore, nequius & sceleratius
docent quam Pagani, qui comparati cum Protestantibus
(quorum doctrina quoad hoc est mere belluina, Epicuræ
Atheismi plena) videntur sentire Christianè, & scribere
postolicè. Et tamen Protestantes quamuis omnibus sceleribus
cooperti, per suam solam fidem putant se in cælis fore
res ipsi Christi Apostolis.

11 Ut taceantur multa antiquæ hereses à Protestan-
tibus receptæ; eorum doctrina de sola fide, directè
iudicium extremum, & Christum iudicem reprobos
iniustitia: est quæ magis blasphemata quam Alcoranus
hometis.

12 Conclusio breuiter repetens argumenta antea
cata fusius.

ED quoniam hæc oratio omnis eò tendit,
 vt Christiani officium suum quod Christo,
 Ecclesiæ, reipublicæ, regibusque debent,
 plenius intelligant, simulque animaduertant quam
 horribilis peccati contra diuinam maiestatem rem-
 que publicam Christianam se reos faciant, qui hæ-
 reticum hominem in corporis Christiani vix extre-
 mo pede hærentem, reipub. Christianæ regem, hoc
 est totius corporis supremum caput efficiunt, ad
 quam dignitatem multò minus idoneus est quàm
 Nero, quàm Maxentius, quàm Paganus quispiam
 aut Turca: partim etiam quia multi nec post tam
 sanguinariam tot annorum experientiam, quàm
 cruenta bestia sit ista nostræ tempestatis secta expē-
 dunt: & quidam hodierno die hæresiarchæ impro-
 bilissimi Catholicorum nomen impudenter emen-
 tientes, tanquam stupendum paradoxum admiran-
 tur & homine Catholico indignum clamitant, quòd Hu-
 gonotam Iudæo aut Mahometano comparamus; nec eru-
 bescent garrere Hugonotas cum Catholicis conue-
 nire quoad fidem, dissentire autem tantummodo quoad ex-
 ternas ceremonias quæ extra scripturas ab Ecclesia sunt in-
 uentæ; hanc partem examinemus paulò diligentius:
 & non theoricè vel accusatoriè, sed simpliciter &
 sincerè hæresis hodiernæ deformitatè exponamus,
 & cum vel absurdissimo gentium barbararum Paga-
 nismo, aut nostræ ætatis Mahometismo cõferamus.
 Neque verò aliquid proferemus abditum aut recõ-
 ditum, neque minurè perscrutabimur opiniones
 certorum hominum singulares, sed tantùm ex mul-
 tis pauca libabimus dogmata toti mundo notissi-
 ma, in media luce & clarissimo Sole à primarijs hæ-
 reticorum ducibus prædicata, fratrum congrega-
 tione & Ministrorum cœtu probante & applaudē-
 te: adeo vt ex ipsis hæresis istius quam *Euangelium*
 M vocant

vocant principijs & fontibus ea fluxisse, nec
mortalium possit esse obscurum.

¶ 10. Primum autem generaliter omnem
hæresim esse Paganismum, & vnumquemq. hæresim
verè Paganum esse potius quàm Christianum, Chri-
stiano homini paradoxum videri non debet, ut
Christi Euangelium, vel primitivæ & Apostolicæ
Ecclesiæ doctrinam ut par est, perceptam cognitam
habeat. Christus enim quum Ecclesiæ vocem & præ-
cepto non obtemperantem haberi pro Ethnicis & Pa-
gano iubet, non modò hæreticum, sed etiam
schismaticum Ethnicis annumerat. Sanctissimi
patres Christi verbis inhaerentes, hæreticum Pa-
gano nihil penitus differre docuerunt, nisi quod
hæreticus diuinam maiestatem lædit atrocius, idem
hæreticum quam paganus terribilius excipit
iudicium atque damnatio. Hoc Tertullianus
maximè exploratum sumit, si hæretici sunt, Chri-
stiani esse non possunt. Et D. Hieronymus de Pelagianis
dicitur, initio statuit de hæretico tanquam de Pa-
gano loquendum esse, & D. Cyprianus: hæreticus sic se
Christianum profitetur, quomodo & Christum diabolus se-
quitur. Sicut autem ille Christus non est licet fallat in nomine
Christi, ita nec hic Christianus est. adeo ut D. Cyprianus
tam insigni Episcopo & Martyri, hæreticus non
magis sit Christianus quam diabolus est Christus.
ille minus pestilens est veri Christianismi ad-
versarius etiam si se Christianum nominet, quàm hic
qui non est Christi hostis, & si eius aliquando nomine
figuram induat. Clarissimum ergo est hæreticos non
magis modo esse Christianos quamuis magna acri-
tate & hypoerisi se purissimè Christianos & Evangelii
& fideles millies vociferentur. Aëtius olim quodam
res patres diuinarum literarum interpretes sup-
erbi reijceret, Atheus communi Christianorum sententia

Omni hæ-
reticus ma-
gis Paga-
nus quam
Christianus
Math. 18.

Tertul. de
presc.
Hieron. in
princip.
dial. contr.
Iacif.
Cyp. de v-
nit. Eccl.

dictus est quo nomine Arium vocat D. Athanasius, & Eunomium D. Hieronymus. Paulò vltierius progreditur D. Chrylostomus cum ita concludit *Arianus est, ergo diabolus est, nec vnquam hæcasset ille hærenicum esse Paganum & Pagano nequiores, què propter infinitam veritatis corrumpendæ malitiam ex homine factum putauit quodam modo diabolù.* Sed de Paganismo nemo vnquam veterum patrum dubitauit, & est legibus imperatorijs definitù. Lucifer quidem vetustus ille & cõstantissimus Sardiniaë Archiepiscopus non solùm vniuerse probat Arianos non posse dici Christianos quia sunt Ariani, verùm etiam nominatim imperatorem Constantium affatus. Tu (inquit) cum negas Dei filium, Gentilis aut Iudæus nobis es, teg, cum tuis Arianis quales & Ethnicos iudicamus cultores omnium demonum, & abominamur quomodo Iudæos qui sunt sine Deo, ex quo vnicum negauerunt filium Dei. & D. Ambrosius disertè, hæreticos ait esse detestabiliores ipsis Iudæis qui carnem Christi crucifixerunt. Magnus autem Athanasius eos nec Ethnicorum nomine qui certam & constantem religionem habuere, dignatur, tantùm (inquit) abest vt eos Christianos appellare velim. quod si quis pertinaciter negare velit, illud saltem neminè Christianum ignorare putat eos quiduis potius, quam Christianos esse. Et veteres Christiani Imperatores de Paganis Iudæis, & hæreticis, eodem prorsus modo loquuntur, nisi quod hæreticos suis legibus magis quam Iudæos & Paganos, infames & intestabiles esse decernunt, & grauioribus supplicijs castigant. Hæreticos siquidem Iudæis & Paganis impuriore semper existimarunt idq. magna & euidentè ratione permoti, quã elegãter perstringit Tertullianus, cù hoc inter Ethnicos & hæreticos distare tradit, quòd Ethnici non credendo credunt, at hæretici credendo nõ credunt: quibus

M 2

bus

Soera, hist. li. 2. c. 28. Atha, ser. 2. cõr. Arian. Hieron. ad Panama. Chryf. cont. Arian. Lucif. li. 1. pro S. Athan. pag. 65.

Ibid. lib. 2. pa. 149. idem lib. de non cõmunicando cum hæreticis, pag. 192. Ambro. de fide lib. 3. cap. 3. Atha. in epist. ad ser. lit. vitam agentes.

Cod. li. 1. tit. 5. par. 1. Quomodo & tit. 7.

Tert. li. de patient.

bus verbis significat Ethnicos & si verè nō credunt
 quia fide Christiana sunt destituti, aliquid tamen
 credere, quia ea credunt quæ humana natura
 mine rationis à Deo illustrata de Deo credenda
 collegit: hereticos autem qui se credentes & fidei
 Christianos simulant, cū ea non credant quæ Chri-
 stus & spiritus sanctus credere præcepit, nihil ali-
 nino credere, sed ita profus fide vacuos esse, ut
 Ethnicis aliquid credentibus evadant infideliter.

Id quod D. D. Chrysoſtomus & Auguſtinus
 plures commemorant) & manifestò allerunt. &
 lida ratione confirmant, è quibus sic ille. Spiritus
 mundus eicitur è Gentilibus cum fuerit Christiani; sed
 quum ex Christianis fuerit heretici, & tum noſſima
 peiora sunt prioribus. Nam hereticos Gentilibus esse po-

nemo dubitat. Gentiles enim per ignorantiam Deum
 sphemant, heretici autem scientes laniant veritatem. Al-
 autem, intolerabile (inquit) est, & à sana fide deſerunt
 reitorum qui à Catholica Ecclesia exeunt meliorum
 causam quam Paganorum qui nunquam fuerunt. Ca-
 ci. cum peior utique sit desertor fidei & ex desertore
 gnator eius effectus, quàm ille qui non deseruit quàm
 quam tenuit; Quod alibi horum uterque tum
 D. Cyprianus convincit ex proportione divina
 stititæ longè atrocioræ pœna hereticos & schisma-
 cos quàm ipsos nequissimos idolorum & bestiarum
 cultores plectentes: quorum hij gladio caeli
 illi hiantæ terra absorpti, vivij præcipitati sunt in
 feros. Quanto ergo nequior est qui ex destituta
 litia veritatem impugnat quàm qui ex ignorantia
 quanto intestinus in civitate proditor & perditus
 externo & legitimo eius hoste est perniciosior, quàm
 to horribilius est hominem vivum animæ & corpore
 re deturbati ad inferos, quàm gladio, vitato latro
 supplicio iugulari; tantò heretici quàm Paganorum

*Chrysoſt. in
 Matt. cap.
 23. ho. 1. 2.*

Nota.

*Auguſt. de
 civit. Dei
 li. 21. c. 23
 Idem epiſt.
 262.
 Cypri. de v.
 nit. Eccles.
 Chryſoſt. ad
 Eph. ho. 11*

*Exod. 32.
 3. Reg.
 Num. 16.*

*Hereticum
 esse Pagano
 deteriorum
 omnes pa-
 tres conſen-
 tiunt.*

men, Christianis omnibus debet esse odiosus: atque his excellentissimis Ecclesie Doctoribus mirum videtur si quis Christianus aliam unquam opinionem concipiat. Est quod iste Pseudocatholicus & verus Calvinista *homine Christiano indignum* clamat, ut Catholicus quispiam Calvinistas fratres suos Iudeis & Paganis comparet, id D. Augustinus ita verum esse statuit, ut *intolerabile* putet, eumque non obscure hæreticum & vix sanæ mentis compotem ducat qui non peius de hæretico quam de Pagano aut Iudæo existimet. Quod si quis utriusque causas efficientes & effectus ponderare voluerit, multa sine dubio comperietur cur Paganismum hæresi anteponat. Hæresis enim plerumque ex turpioribus causis oritur, ex malicia, odio, cupiditate vindictæ, libidine, quum Paganismus ex naturali quadam cæcitate & in scientia innascatur. Et hæresis multo magis quam Ethnicismus virtutes in hominibus morales extinguit, multo magis repub. deformat, multo magis seditiones concitat, multo magis fratres à fratribus & amicos charissimos inuicem à sese capitali malevolentia distrahit atque in mutuam perniciem armat, multo denique pertinacius Christianam fidem inuadit & dissipat, & ubi semel inhæserit, cancer est Ethnicorum morbo incurabili; ut valde sit in fide Christianorum stabilis & optimis rationibus fundata illa theologorum conclusio, infidelitatem hæreticorum infidelitate Iudæorum & Gentilium peccatum esse coram Deo grauius & atrocioribus in inferno supplicij vindicandum. Et hæc quidem de omni hæresi generaliter dicuntur & de singulis sunt verissima. Cæterum huius hæresis quæ tempestate nostra autoribus Lutero & Zwinglio percrebuit, quæque postea Caluino & similibus hæresarchis aucta est, peculiaris est ratio, plurimæque suppetunt propriae

2. Tim. 2.

D. Thom. 2.
2. qu. 1. c.
art. 6.

priæ causæ, cur ea & antiquis hæresibus, & quo genere Paganismi longè haberi debet fœdior & quinacior. Ex quibus ego perpauca & casta perspicuas attingam.

I. 1. Utque ab ipso capite & fundamento religio-

Pagani asseruerunt religiones suas venisse a dijs im mortalib.
nis sumamus exordium; si ex omnium Antiquorum memoria primos cuiuscunque reipub. & religionis cõditores peruestigemus, neminem vnum reperimus qui non ab honestiore initio & sanctiore a-

thoritate suam quamcunq. superstitionem duxerit, quàm nostri hærefiarchæ istud quod appellant Evangelium suũ. Nam quia religio circa Dei colendum versatur, nec quomodo Deus ritè coli debeat ab imine mortali sciri possè nisi Deus ipse diuinitatis rei cognitionè impartiret semper nec absurdè estimatũ est, hanc ob causam quicunq. deorum

dorum ceremonias tradere cœperunt, simul Deo eã se hausissè cognitionè populis à se im-

dis persuaserunt. Lycurgus eorum quæ Lacedæmonios docuit, auctorem Apollinem Delphicũ sinit, &

Lycurgus Justin. l. 3.
se eã ex præcepto numinis detulisse. Cũ postea quæ sibi mutanda viderentur, nolebat statim suo artu corrigere, sed in vulgus sparsit velle se ad oraculũ Delphicum proficisci, vt illic à legum suarũ theore Deo edisceret, si quid esset addendum vel

trahendum. Numa Pompilius quũ religione cõ-

Numa. Livius l. 1.
tatem Romanam informare vellet, eandem cõ-

curgo viam ingressus est. Simulavit nimirum sibi AEgeria Dea nocturnos congressus esse. Eius se monita acceptissima Dijs sacra essent instituere, & sacerdotes sacris Deorum præficere. Sic Minos rempublicam Cre-

Minos. Vale. Phitar.
tensem ordinaturus, in specus præaltum & vetustate regione consecratum solitus est secedere, & illic à patre docteri quæ populo ad pietatem traducendo erant tilia. Non aliter Zaleucus Locrensiũ legilla-

Minervam iactavit suam fuisse præptricem, cuius item numine suas Atheniensibus leges commendavit Solon. & denique si antiquos omnes percensere singulatim voluerimus qui civitatibus primas leges scribere, maximè qui religionis cæremonias tradere moliti sunt, manifesto constabit neminem sine simulato diuini numinis afflatu eam in se provinciam suscepisse. Post CHRISTI tempora duoviri novis religionibus excogitatis maximè terrarum orbem commoverunt: Mahometes ante annos mille, & nuper Hismaël Persa memoria avorum nostrorum, eodem ferè tempore quo Lutherus Evangelium suum auspicatus est. Mahometes autem non solum verbo constantissimè assertit legem Alcorani sui per DEI optimi maximi nuntium Gabrielem cælitus delatam, sibi que ab eodem Archangelo iniunctum, ut eam populis omnibus imponeret, sed etiam varijs ostentis & prodigijs in speciem certè ad oculos multitudinis præstringendos nimium efficacibus, eam legem divina autoritate niti ostendit. Nec Hismaëlis actor & Propheta Techellis spiritu DEI se afflatum dixit tantummodo, sed etiam mirabili vita diuinam de se existimationem auditorum animis in seuit. Segregans enim seipsum à mortalium consortio, in altissimis Antitauri rupibus confedit, ibique cælestia contemplanis per aliquot annos durissimam vitam egit, contentus ijs que sponte terra atque ipsius natura benignitate nascebantur, adeò ut gliscente in immensum diuinitatis eius opinione, à populis penè inuitus in oppida sit pertractus, quibus nouam suam religionem prædicavit. Hismaël quoque propter egregiam virtutis indolem & sapientiam tantam sui admiratione omnes compleuit, ut generali provinciali sermone Sophus, hoc est Deorū interpres

Mahometes.
Cælitus, Cærio. in hist. Sarac. l. 10

Tonius l. 23

Hismaël.
Persa.

diceretur. breuique inuenta à se sacra & Alcoran
 reformati regulas abrogata veteri superstitione per
 totum Persarum Imperium propagavit. Isti autem
 omnes et si falsa dogmata hac simulatione in re-
 pub. suas inuexerunt, tamen eam saltem formam
 inuentis suis prætexuerunt, quæ erat probabilis
 honesta, & ad veram pietatem commendanda idonea
 quæ semper à diuini numinis instinctu proficere
 tur. Nec dubium est quin uti verus Dei Prophetas
 Moyses quadraginta dies in monte Oreb commo-
 tus, accepit legem suam & sacrificia Leuitica quibus
 ad Messia tempora populus Hebræus Deum ser-
 uaturus; sic isti alij legum & sacrorum conser-
 uatores peruersa Moysis æmulatione ducti, quam
 cum vero Deo habebat cõsuetudinem, & quam
 eo hausit populi gubernandi viam & rationem, ut
 illi à suis falsis Dijs se accipere iactitabant. ut
 non sit si nationes amplas habuerint sibi facile ob-
 quentes, qui argumētis ad persuadendū tam ac-
 comodatis utebantur, & quæ promiscua multitudine
 veritate summique Dei autoritate non poterat
 stinguere.

Exod. 24.

Luther. &
 Zuingli. sa-
 xentur suū
 Euangelii
 venisse à
 Satana.

At verò duo illi Apostate Lutherus & Zuinglius
 nostro hoc sæculo Christianum orbem ab antiqua
 veterum Christianorum Catholica fide ad hæresim
 quisq. suam aduerterunt, quid simile Licurgo, seu
 Mahometi, vel alicui vnquam legislatori præse-
 lerunt; Tantum enim abest eos à Deo. Euangelium
 suum sumpsisse, ut ipsi planè hoc inficiantur. Immo
 pertissimè profitentur non Deum ut Moysi, nõ Ge-
 brielè ut Mahometi, non aliquem communi homi-
 num opinione sanctū ut alijs, Euangelij huius
 ui fuisse authorem, sed ipsum Satanam diabolum
 principem, principè fuisse à quo sunt edocti, à quo
 instructi, à quo argumēta ea primò dedicerunt

bus postea Catholicam religionem labefactarunt, & quibus iam omnium Ministrorum conciones & pulpita circunsonant. Neque enim negari potest, quod Lutherus ipse libris impressis vniuerso orbi patefecit, quod Melanthon post Lutheri mortem in noua Lutheri operum ædizione fatetur, quod Zuingliani scriptores Theologi Historicique narrant, & reformatæ Zuinglianorum Ecclesiæ Lutherus saepenumero obijciunt. Lutheri enim perspicua verba nemini qui latinè intelligit & locum inspiciere voluerit ignota possunt esse, qui in septimo operum suorum Tomo Vvittenbergæ impresso describit fuscè historiam Satanæ intempesta nocte sibi apparentis, & varijs argumentis distinctè ordineque missæ sacrificium oppugnantis: vnàque narrat infidelitatem ipsius Lutheri post leuem & proditoriam resistendi speciem in Sathana persuasione concedentis, & se à Sathana victum nefariè confitentis. Cùmque Lutherus ad quædam mediocriter respondisset, *At Sathan* (inquit ille) *contra fortius & vehementius sic instabat, prout vbi scriptum est?* & denique postquam omnia vltro citroque dicta sigillatim enarrasset, *hec* (inquit) *serè erat disputationis summa.* & mox argumentis Satanæ suum calculum addens, *In his* (inquit) *bone frater, Domine Papiſta, non mentitur Sathan.* Lauatherus quoque euangelicus in *Historia sacramentaria* hoc totum vt rem verè historicè que gestam & sine quæstione certam notissimamque perferibit. Et Helueticus Zuingliani in *Orthodoxa* (quam vocant) *fidei sue confessione* eandem historiam prolixè recensent, & quum maledicentiam Lutheri nimis vt ipsis videtur acerbè eos infectantis retundere volunt, *hoc* (inquiunt) *videtur Lutherus scripsisse eius Spiritus (Sathana) impulsu, cum quo disputationem instituit, & qui (vt videtur) Lutherum disputando*

Luth. to. 7. fol. 228. 229. 230. lib. de missa priuata & unctio- ne sacerdotum.

Lauath. in histor. sacrament. an. 1524. Orthodoxa Confessio Eccles. Tigurin tractat. 1. fol. 25. 26. Ibid. fol. 28.

tando superavit. Zuinglius quoque non minus
denter scriptum reliquit, quod cum fidem suam
cramentariam moliretur, & fidem veterem Ca-
licam in ciuitate Tigurina labefacere valde
ret, nec quicquam tamen proficeret propter
nem quendam doctissimum qui tum in eo
multum poterat, se noctu in somno à spiritu
dam fuisse admonitum quemadmodum aduer-
um illum deuinceret, spiritusque illius opera
gumentis auxiliarijs confirmatum victoriam de
uersario reportasse. Et licet ipse historiam
memorans adijciat *se quidem ignorasse* *virum*

Zuinglius
rom. 2. in
substituto de
eucharistia
fol. 249.
ille albus an ater fuerit (sic enim verbatim loquitur)
tamen atrum fuisse, & sine controuersia eum
qui collegam suum Lutherum afflauit atque
struxit, & ipsa narrationis circumstantia, & tra-
schisma inde sequutum, totamque Europam
innumeris rebellionibus & stragibus, maxima
fidei vniuersæ vastitate peruagatum, perspicue
monstrat. Et cui alteri quam Sathanæ spiritus
piendo erat Zuinglius hoc tempore idoneus,
instar equi admissarij nihil se aliud cogitasse
studuisse prædicat quàm quomodo feminis ad-
nirer, & carni suæ ad Venerem furenti, libidinem
satisfaceret. Sic enim castissimus Euangelista

Zuing. in
parenasi
adcommu-
nam Helue-
ciuitatem.
fol. 115.
seipso memoriæ prodidit, idque in literis ad omnes
Helueticæ reipub. ciuitates scriptis: se nimis
astu libidinis & carnis cupiditatibus sic fuisse accensum
carnis libidinosæ studia animo suo versari, in his solis
cogitationes suas insumpsit, hoc meditari sit, totumque
eo fuerit, vt carnis furori satisfaceret. Quinimo impu-
simus ganeo plusquam meretricia fronte iactat
nis a d libidinem calenti astum sic in suo corpore seruare
huius opera eum coram Ecclesia infamem reitidit
vt turpem publicamque infamie notam nimis impudenter
bat

Ibidem fol.
118.

hactenus sustinuerit. Ita Zuinglius. Non aliter quàm
 collega eius Lutherus sæpenumero & in epistolis,
 & in concionibus de se prædicat, *vt non est in meis*
viribus situm vt vir non sim, tam non est etiam mei iuris
vt absque mulere sim, & femine sociari tam est necessa-
rium quàm edere, bibere &c. Et quam illustris est
 hæc Alcorani supra Euangelium nouum, Paganis-
 mi supra Lutheranismum & Zuinglianismum,
 intelligo hodiernæ hæresis corpus vniuersum præ-
 rogatiua? Illius principes Dijs immortalibus con-
 stanter religionis suæ origines & principia ascripse-
 runt. At huius inuectores & si aliquando sine
 fronte idem suis placitis arrogarent, tamen ipsi se-
 ipsos mendacij crassissimi redarguerunt, & non
 Deum sed Satanam Euangelismi sui fatorem &
 parentem fuisse, scriptis luce meridiana clarius
 prodiderunt. Qui Mahometanam in Persia perfidiã
 sequuti sunt, ab homine propter vitæ castissimæ pu-
 ritate cælitibus magis quàm mortalibus comparã-
 do persuasi, eũ errore arripuerunt. at Euangelici nõ
 persuasi sed vix appellati à duobus Veneris & ven-
 tris mancipijs, propter furiosas libidines, equos &
 mulos magis quàm homines sobrios & siccos refe-
 rentibus, abducti sunt in hanc Apostasiam, cuius
 cõparatione Mahometis ipsius Alcoranus (vt mox
 patebit) cælestis & diuina veritas existimari possit.
 2. Atque ex hoc, altera oritur Paganismi & Tur-
 cismi supra hunc Euãgelismum, eaque perillustris
 excellentia. Prudenter annotauit in legibus suis
 M. Tullius, fuisse Romanis sacras Vestales illas vir-
 gines, & propter alia quædam, *& vt sentiant mulieres*
in natura seminarum omnium posse castitatem existere.
 Hinc factum est, vt Vestales illæ solenni voto vir-
 ginitatem suam sacris Deorum cæremonijs con-
 secrarent: & si aliqua earum adulterata fuisse
 (quod

Luther.
 tom. 5. ser.
 Vitsen fo.
 119. & 10.
 2. aduersus
 falso nomi-
 natum epi-
 scop ordanè
 fol. 326.
 & alibi sæ-
 pe.

2.

Cic. de leg.
 lib. 2.

Vestales
 virgines
 Rom.

Linus de (quod est in Romana ciuitate rarissime aditu
ca. 3. li. 2. illud Romani tanquam portentum aliquod in-
 pretabantur, perinde ac si bos fuisset loquutus,
 pedes pluisset, flumina manassent sanguine, aut
 aliquod prodigium natura adidisset; quique
 stuprum illud admiserat, in comitio rota
 Romani multitudine spectante & cohortente,
 que eo virgis cadebatur donec exspiraret. Virgo
 autem sic violata viua sub terram defossa non
 nus horribili mortis genere extinguebantur. *De*
 nimirum supplicio eos plectendos censuerunt
 miam quod fidem Dijs immortalibus datam
 sent, ideoque hominibus in communi vita ad
 lem infidelitatem foedissimo exemplo præsum-
 (qui enim erga Deum immortalem periurus
 fidem homini factam audacter & impudente-
 temnet) tum etiam quia eadem ratione mar-
 & virginibus alijs ad polluendos maritales
 & prostituendam virginitatem sua incontinen-
 valde nocerent. Probabile enim fuit non per-
 ab eo sexu castè viui, quum Vestales virginum
 sanctis religionibus ad castitatem deuinctæ,
 sent tamen adulteratæ: & quemadmodum *Greg.*
 us annotauimus, *fide erga Deos sublata, statim*
ga homines sua sponte concidit. In Turcismo autem
 multi sunt greges & ij valde copiosi Monachorum
 castè viuentium, non modò eorum qui verè
 stiani sunt & ex D. Basilij institutis sanctissimam
 vitam agunt, (quales sunt in Græcia & Asia, & *fluat*
 bia, ad montem vsque Sinai per multi) sed qui
 cicum Alcoranum professi, vt plenius & exper-
 us Deo iuxta Mahomeris ritus colendo vacan-
 rebus diuinus intentius incumbant, totam
 agunt à complexibus Venereis alienam. *Quo*
 exemplo fit vt multo rariora sunt in Turcia *aut*

Susp. fol.

118.

Georg. in

lib. de mo-

ribus Tur-

carum

Munster.

Cosm. lib.

4.

Celibatus

inocachorij

in Turcia.

aut mulierum adulteria. Quid autem Euangelici? num D. Basilij aut Benedicti monachos Turcica humanitate in suis regionibus ferunt? imò eorum domos ipsas à fundamentis euertunt. Num alios monachos castè viuentes ipsi instituunt, qui fratribus & sororibus Euangelicis exemplo sint ad castitatem? imò professionem ipsam castitatis è suis prouincijs & synagogis exterminant. Saltem (quod naturalis est iuris & honestatis) num eos qui semel Deo continentiam suam uouerunt ut eum purius colant, & deinde à libidine victi incesta Venere sese polluerunt, tanquam periuros & Dei maiestatem offendentes more Romanorum debitis supplicijs castigant? quin potius hoc scèdissimum periurium, hæc supra hos incestus quos Pagani illi natura duce horruerunt, eos Euangelici nostri ut sancta matrimonia cum turpissima veri matrimonij contumelia extollunt, & istiusmodi impuros balatrones atque cinados quos Pagani vita putabát indignos, & flagris ad mortem vsque condeidere uoluerunt, eos isti ut mirabiles prophetas, Paulo, Petroque patres, Euangelistas suos uocant, eosque suarum congregationum principes & Superintendentes faciunt. Tales enim incestuosi adulteri fuerunt Lutherus & Zuinglius quos isti Apostolis Christi blasphemè exequant. Tales, Calvinus, Bucerus, Cranmerus, Petrus Martyr qui in Gallia Angliaque prima huius fuestæ hæresis iecerunt fundamenta. Ex hac autem doctrina quantum ad omnem rem publicam suat nequitie & turpitudinis facile potest concipi. Vbi enim Ministri à talibus Euangelistis instructi, vulgi auribus insonant non magis à Venere abstineri posse quam à cibo potuque, quàm necesse est hoc semel Euangelij aculeo ad naturæ propensionem adiuuanda, omnia loca stupris, libidinibus, adulterijs reddere?

*Ap. 122
Anglic.*

*Interea
Protestan-
tina libe-
do.*

dare? In Scotia quidem ubi cōnitiones ad hanc
theri normam de hoc necessario Veneris vlti
berriam sunt, fidelissimi Scoti testantur, homi
quali lege deinctos ad Venerem exercendam
ere, vt nei senex octogenarius ea carere possit: &
storum fere neminem esse, qui ab aliorū vel vxorū
ancillis, sibi temperet. In Anglia item crederet
esse repudia, deuortia, adulteria, vbique ab
Archiepiscopalibus palatijs ad miserima
storū turguria descendēdo, & laicum ordinem
necesse est) à suis doctoribus & Ministris cano
impuritatis fæcem & colluuiem trahere, ipsa
cum subsellia & infames Superintendentium
storæ, & quotidianæ de deuortijs & nouis
ptijs lites nimis luculenter probant. In Germani
quoque qui Lutheranae sectæ valde sunt addicti
hodie eam soli ferè scriptis suis sustinent, qu
quum de moribus suorum laxis & dissolutis loq
tur, quanquam inuiti, concedunt tamen scanda
nes, ebrietates, multo magis quàm vnquam antea in
mania inualescere, quia maiorem quàm alias vnquam
scendi habent libertatem; & luxuria (inquunt
iam omnes verecundia fines perripit atque excessit, &
uentus indies fit deterior & intractabilior, eaque vicia
det perpetrare, quibus olim adulti vix erant obnoxij.
stes passim querela resonant de iuuentutis petulantia
maltia que incorrigibilis planè videtur. Huic ad
gatur vniuersalis quædam vite morumque
ruptio quæ statim huius Euangelismi practica
nem excepit. A qua inchoata vix quinquenni
in Saxonia præterierat, quum Lutherus coactus
visitatores mittere, qui populum in omnem licentiam
entem cohiberet, imò qui eos à Paganismo reuocaret
idemque liberè professus est, malle se pristinum
ac monachorum regnum quàm hoc hominum genus
Euang

Archib.
Hamelton
in Caluin.
confusio.
demonstra
tionelib.2.
ca.29.

Vigand.
de boni &
malu Ger
mania a
pud Surtū
pa.664.
669.670.

Erasmi in
epistola ad
fratres in
ferioru
Germani
a.

Euangelii prae-textu in Sogdianorum vitam sese proripien-
 tum. Idem in sua ad meliteris (inquit Erasmus) de-
 phrauit Melanchon, idem in colloquio fassus est Oecolam-
 padus. Sic item Lutherus ipse de suis sectarijs.
 Volunt (inquit) plusquam Christus ipse videri Euangelici:
 & dicunt Domine, Domine, sequar, sequar, quocumque, quo-
 cumque: & de Euangelio loquuntur quasi sint Angeli, sed st
 opera spectes, sunt meri diaboli. Imò vero vt videas
 mirabile incrementum huius Euangelij omnia ho-
 minum genera suo contagio incredibiliter vastan-
 tis, non solum (inquit) ille magni viri, nobiles &
 mercatores, sed ipsi etiam rustici qui alias simplices &
 sinceri solebant esse, Thraconice iactare audent sibi iam
 nullo predicatore opus esse. quid ita? an quia paucis
 annis praedicatum à Luthero Euangelium nouum
 ita eos reddidit vel in omnibus fidei mysterijs peri-
 tos, vel excellenti vitae sanctimonia praestantes? ni-
 hil minus sed quia homines mira pernicitate ad ex-
 tremum huius Euangelismi finem & scopum pro-
 ficiebant: quia (vt ipse ait Lutherus) futura vitae
 rationem habent nullam, sed sicut credunt ita viuunt. Sunt
 & manet sues, credunt sicut sues, & sicut sues moriuntur.
 Neque dissimile est Caluini de sui Euangelij secta-
 toribus iudicium. Vix enim (inquit) eorum decimus
 quisque est qui fidei puritatem ad extremum vsque retinet.
 Omnes ferè ad corruptelas degenerant, & à magistris licen-
 tia delusi prophanesunt, hoc est euadunt Athei. &
 quamuis praeclarum Euangelij zelum simulant, si tamen
 minus excutias, reperies plenos perfidia, fraudibus, & do-
 lis. Iniuriam ergo Paganis & magistris & disci-
 pulis faceret qui eos Calvinianis & Lutheranis
 vel ministris vel discipulis pares diceret, quando
 eorum tum in magistris doctrina multo castior
 atque diuiniior horum foedam & plusquam Epicu-
 ram omnis veritatis expertem garrulitatem,
 tum in

Luther. to.
5. in Mat.
ca. 8.

Ibi Eras-
mus in 2o
Corinth.
ca. 11o

Caluin. in
2. epistolâ
Petri, ca. 2.
2. v. 2.

Idem pra-
lect. in Da-
niel. ca. 11.
fol. 157.

tum in auditoribus honesti mores & moderata
 horum profligatissimam nequitiam & ipsi
 Euangelistis, etiam si fuerint dissoluti Apostata
 tolerabilem, manifestè damnent & coarguant.
 certè quidem quod proposui, ex hijs clarè & p
 spicue concludi, nemo est vt opinor sobrius qui
 fatebitur; videlicet; Turcis & Paganis qui virg
 tatem ita coluerunt, qui incestas votariorum
 tias ita exhorruerūt, Euāgelicos qui caste vni
 se negent, qui periuros & libidinosos apostata
 spirituales suos patres atque Apostolos adorant.
 tam scæda doctrina & luxuriosis moribus
 rempub. vitamque humanam contaminant.
 Scotiam, Angliam, Germaniam, Galliamque
 carum veterumque Romanorum grauitate, lib
 tis omnibus castitatis exemplis, & disturbant
 bus in quibus castitatis professio vigeat (qu
 Turcæ non faciunt, nec fecerunt pagani) ad
 sam vitæ morumque licentiam auerterunt
 co fratres Euāgelicos Turcis & paganis hac
 te multo esse impuriore.

3.

3 Proximè argumentum illud quo veteres
 stiani Paganorum superstitionem oppugnabant
 hunc Euangelismum euertendum multo eff
 mius, & efficacius. Iustinus Martyr, & post eum
 etantius ex hoc refellunt Paganos, quod eor
 præstantissimi, ipse Plato & Aristoteles inter
 cordes deprehenderentur. & quomodo possibile
 cebant illi) sic inter se dissentientes de religione, nec
 credibilia præcipere? quo item argumēto & Arnob
 & Tertullianus & D. Cyprianus maximè nitunt
 eodem & Paulus Orosius, adeoque & ipse Cicero
 in bello Troiano & in prælio Turni & Ænæ,
 trarij & contrarijs factionibus dediti describantur.

Iustinus
 Lactantius.

Arnob. cō-
 tra gentes.
 Tertul. in
 Apolog.
 esp. ad
 Demetri
 am. Orosius
 hist. lib. 1

Homer.
 Virgil.

At quanto fortius hoc argumento totus iste Euan-
 gelismus radicitus evertitur, a cuius prima infan-
 tia factores eius Lutherus & Zuinglius tam hostili-
 ter inter se dissenserunt: idque de Deo, de Christi
 passione, de morte, de sacramentis, de Eucharistia,
 de baptismo, de confessione: & tam virulentis con-
 uitijs sese mutuo prosciderunt, vt alij alios nō schis-
 maticos, non hæreticos, sed Iudæos, Turcas, ipsissimos
 diabolos, & diabolis deteriores inclamēt. Lutherus suis
 mandat vt eorum nemo Zuinglium aut Zuinglia-
 næ sectæ ministrum audiat. nemo librum ab ea secta
 editum legat, vnusquisque eos vt ipsissimos diabolos vi-
 det, vt pote qui venenatā doctrinam Ecclesijs proponant, &
 nec vnū quidē Christianæ fidei articulum verē credant:
 qui denique omnes ipsis credentes recta ad infernū
 precipitant. Zuinglius vicissim in Lutherum inue-
 hitur tanquam pseudoprophetam impudenter asserentē
 quicquid in buccam venit, cinedum, effrictæ frontis scurrā,
 de rebus sacris & theologis stolidæ & sordide instar impuri
 porci grunientem, incorrigibilem hæreticum, seductorem,
 impostorem, & Christi negatorem, ipso Marcione deterio-
 rem, Antichristum denique, cuius integri libri nihil
 aliud continent quàm manifestam calumniam & purissi-
 me veritatis, Euangelicæque lucis obscurationem & op-
 pressionem. His alijsque similibus inuectiuis & ipsi
 patres in principio Euangelij sese mutuo lacera-
 runt, & eorum filij a paterna indole nihil de gene-
 rantes, plaustra contrariorum librorum alij in ali-
 os emiserunt, quorum vel solis nominibus Vvest-
 phali contra Calvinum, Bezæ contra Heshusium,
 Heshusij contra Calvinum & Bezam & Illyricum,
 Illyrici contra eos & Vvittembergenses, Brentij
 contra Petrum Martyrem & Bullingerum, Polono-
 rum contra Geneuenses, & Stancari contra Tigu-
 rinos, & aliorum sine numero, nimis facile est vel
 N patientis

Immen-
 dissensio
 Lutheri &
 Zuinglij.

Orthod.
 Confessio
 Ecclesiæ
 Tigurina
 tract. 3. fol.
 105. 106.
 lbi. tract.
 1. fol. 5.

Zuingl. 10.
 2. in respo.
 ad Lutheri
 lib. de sa-
 cramento.
 & ad con-
 fessionem.
 fol. 415.

Secta pro-
 testantium
 plusquam
 ducenta.

Lauatbe-
vus in hist.
Sacramet.
Genebrar.
in Chronol.
in initio.
4.
Vide Pra-
seulum in
Elencho
Alphabe-
tico in 171.
120.

Bodinus in
Methode
historiarū
ca. 5.

patientis admodum lectoris aures obtundere. Vt
quidam doctissimi non modò Catholici, sed etiam
Euangelici annotarunt, in hoc non adeo magno
septuaginta circiter annorum spatio, ex illis du-
bus Lutheri & Zuinglij truncis, contrarias sectas
plusquam ducentas erupisse. Neque dubito quod
iam nunc in herba sint permultæ sectulæ magis
illis viris incognitæ. Sed vt de certo numero non
frustrà contendere, ita numerum esse vastum de
mentum experientia loquitur, & oculi auresque
omnium testantur; ideoque ne in re satis euen-
ti vtmis multus sim, vnus viri indifferentis & Pro-
testantibus non iniqui testimonio comparatione
hanc transigam. Sic ille de Euangelij Protestan-
um initio & progressu scribit *Si Germani in
religione constanti acquiescissent, multò facilius reli-
suam sententiam pertraxissent. Sed paruo momento
lac destructi, infinitam opinionum verietatem susceperunt.*
Neque enim Martini Lutheri tantum, sed mox etiam
nabaptistarum, Leidam, Zuinglij, Selestadij, Osiandri,
Vestphali, Davidis, Stancar, Adamitarum, & Valden-
Interimistarum, & aliorum penè innumerabilium
subinde combiberunt. Quare sectæ Protestantium
quam Paganorum & numero sunt plures, & peccata
quibus dissentiant sunt longè grauiora, & peccata
Christianorum quam Paganorum in dissentia
est infinitè contra Deum magis atrox & blasphe-
mum. Illi enim pugnabant idque leuiter & schis-
maticè, de ijs quæ ipsi in rebus diuinis obscure
nis suæ laminæ peruestigauerant: isti digladiantur
hostiliter de sanctissima Trinitate, de Christo
Deo, de spiritu sancto, de persona Christi & patri-
ne, de omnibus Christianæ fidei capitibus, de
gmatis (inquam) & capitibus illis quæ Apostolus
Christi diuino Spiritus sancti lumine cœlesti

strati Ecclesiæ Catholicæ tradiderunt, quæ Christianæ omnes per orbem terrarum Ecclesiæ tot sæculis tanquam sacrosanctam Dei veritatem tenuerunt, & quæ præstantissimi Martyrum & Episcoporum exercitus, & scriptis & sanguinis sui effusione contra tyrannos semper heroica fortitudine defenderunt.

4 Progrediamur verò ad cõtemplandã ipsam religionis formam & generalem naturam qualem nobis omnia vel Iudæorum, vel Ethnicorum, vel Christianorum, vel etiam Barbarorum hominum monumenta & scripta depingunt. Ecqua fuit unquam natio quæ sine sacrificio Deum coluit? Quære ab Hebræis in lege naturæ? Abel, & Noë & Abraham & Patriarchæ respondent se sacrificasse oves & agnos & fructus terræ quibus se Deo honorẽ impendere profitebãtur. Quære ab iisdẽ in lege Moysis? Genesi 4. 6. 7. Leuit. Exod. totos libros sacrarum literarum tibi commonstrabunt in quibus varia sacrificia & multiplices sacrificiorum ritus à Deo ipso præscripti singulatim describuntur. Quære à Græcis & Romanis? eorum omnes ciuitates templis atque delubris, ea autem altaribus referta & hostijs victimisque in dies singulos cruentata, ostendunt eos nullam credidisse religionem quæ sacrificijs careret, qui etiam nullam rem aggrediebantur factu difficiliorem, nusquam contules Romani cum hoste pugnabant, nusquam colonias ducebant, nunquam de arduis negotijs consultabant, nisi primò sacrificijs immolatis Deos sibi propitiassent. Quære à philosophis qui mente & intellectu prima ciuitatum initia formant & communionem hominum ciuilem describunt. Magis necessarium putant sacerdotium & sacrificium quam leges, quã Magistratum, quæ tamẽ ita intrinsecam cuiusque reipub. naturam attingunt

N 2

vt sine

vt sine ijs respub. ne cogitati quidem possit. Item cum istis politis & humanioribus populis rudes efferati Tartari & Americani clamant. Quid Christiani omnium ætatum & nationum? Clarissimus est, ipsis etiam Euangelicis fatentibus, eos per tuó sacrificium tanquam Christianæ religionis medullam suspexisse & a mille annis post D. Gregorij primi pontificis Romani tempora Ecclesie totam Latinam Græcamque ita credidisse, nempe si & Catholica & Protestantica fidei imperitissimè ignorat. Nam D. Gregorij scripta susceptusque eo in officijs Ecclesiasticis ordinandis labor, & historia fidelissima, & præterea Protestantium in inuectiua quasi sacrificiadi ritum ille vel inuenit vel certe valde confirmauerit, satis luculenter dunt quæ fuerit Christianæ Ecclesie post D. Gregorij tempora de sacrificio fides. At prioræ primitiua Ecclesie eiusmodi sacrificium nullum agnitum? Ita quidem Euangelicorum nonnulli iactant sed qui vel præ ignorantia nihil profus sciunt, vel mines stupidi & insulsi, vel præ impudentia sciunt pernegant homines durissimi oris & effrontis. Longè aliter Huldericus Zuinglius quæ uersario cuidam longo & laborioso volumine fuisse de orando & sacrificando non solum prout uis sed etiam defunctis primitiua Ecclesie probare satagenti, breuiter & laconicè respondit. *Multum laborando exempla patrum & doctorum res. cogita queso quinam isti doctores fuerint, sacrosanctum nimirum, vel papista. Doctores ego non multum morosum enim mihi otium est ut illos euoluam. Et rursus. Oratio sacrificandi pro defunctis morem Chrysostomus & Augustinus tradiderunt ab Apostolis vsque ad se mansisse: quod vehementer admiror & si verum est, non puto Apostolos de causa quàm indulgentia infirmitatis hoc quibus*

*Christians
annuum
temporum
sacrificium
habuerunt.*

*Magdeb.
Centuria
6. c. p. 1. c. 2.
in vita
Gregorij
Melancthon
in
Chronico.*

*Zuinglius
tom. 7. in
respons. ad
Valentini
Comparen.*

*Ibid. in E.
pieber. de
Canone
Missæ.*

permisſiſſe. Longè aliter Iohannes Caluinus qui de his precibus & oblationibus agens, Non nego (inquit) fuiſſe vetuſtiſſimam conſuetudinem, & quoniam magna vis eſt conſuetudinis vel potius regnum, ideo eandem Chryſoſtomo, Auguſtino, Epiphano, & ſimilibus probatam fuiſſe quaſi a maioribus fuiſſet tradita. & mox. Traditionem apoſtolicam vocat Dionyſius quem Areopagitam vocant ſed non eſt adeo antiquus ſcriptor, at Chryſoſtomus Apoſtoliſ Caluinus lib. de vera Eccl. reformatione. fert acceptum. nempe vt alia per multa que tum vulgo recepta eſſent; tamen ignote erant originis. Damascenum qui legerunt (iſta affirmatē & probantem ſimiliter manifeſtis Athanaſij, Baſilij, Nazianzeni, Chryſoſtomi, Gregorij teſtimonijs, & cum illis hæc ſacrificia referentem ad diuinarum rerum præcones Apoſtolos & Spiritu ſancto inſpiratos patres a quibus ad Eccleſiam Catholicam traducta, ad hunc uſque diem ab ortu ſolis ad occiduum & Septentrionem & Meridiem ad Dei laudem & defunctorum beneficium ſunt) ſi vnciam habent ſani iudicij Damaſc. in oratio. de fidelibus deſunctis. (ad Caluini regulas formati) non multum eius authoritati deſerent. Atqui non iſti modo ſed reliqui etiam vetuſtiſſimi, Irenæus, Arnobius, Lactantius, præter Athanaſium, Ambroſium & Auguſtinum, Caluino quoque fatente, hanc generalem Eccleſiæ conſuetudinem de ſacrificio probant, & de ſacrificio locos quosdam propheticos interpretantur, & in lege Euangelica ſacrificium neceſſarium fuiſſe, prophetarum oraculis commonſtrant. Verum reſpondet idem Caluinus, patres eos propheticum ſenſum ſuis Commentarijs corrumpere, ideoque Caluin. Inſt. lib. 4. ca. 17. par. 15. magis ignoſcendum eſſe eorum inſcitia & ſepeliendum dedecus quàm nitendum autoritate vt ſacrificiū inde euincamus. Quod vt verum ſit, vt demus (inquam) Caluinum plus in ſcriptis propheticis videre quam S. S. Auguſtinum, Ambroſium, Chryſoſtomum, Epiphanium, Athanaſium, & reliquum illum diuiniſſimum

nissimum veterum patrum & Episcoporum
 rum (quod iudicium in primis decet Gene-
 scholæ discipulum) hinc saltem illud clarissime
 ficitur, vniuersam Christianorum Ecclesiam
 tiuam consensisse de Deo colendo sacrificijs, et
 iuxta eorum fidem non viuis modò sed mortuis
 quoque profuisse. Horum enim vtrumque antea
 uerti à lectore velim, antiquissimos Christianos
 credidisse & Deum sacrificio honorari, eodem
 sacrificio erga defunctos propitiari, & ad hoc
 duplicem finem illos sacrificasse, tum vt ex sacri-
 cio suus Deo tribueretur honos, tū vt inde a
 defunctis accederet subsidium & pœnarum allevi-
 tio: quorum ego vtrumque breuitatis causa
 iungo, & ex istis testibus Zuinglio & Caluino
 co: quibus duobus Henricum Bullingerum
 am, vt hoc perfecto ternario testium istiusmodi
 mero constet huius rei absque vlla dubitatione
 ritas. Verum est (inquit Bullingerus) quod papæ
 unt, veteres orasse & sacrificasse pro defunctis. Scio
 doctor Ecclesie insignis Augustinus, quid eloquentius
 Chrysostomus, alijque viri vetusti ac clari hac de re
 reliquerunt. Sed quæro num hic rectè fecerunt quod
 runt? Scis damnatum fuisse Aerium quòd huiusmodi
 nes & oblationes improbare: sed inmerito. Afferunt
 secundum Machabæorum librum, sed is nihil probat
 non sit Canonicus. Adijciunt esse traditionem Apo-
 rum: sed mihi id non videtur credibile, nec illi
 in scriptis ita præcipiunt quanguam dissimulare
 sum Augustinum nuncupare traditionem patrum ab Ec-
 sia receptam. sermo. 32. de verbis Apostoli. Hoc a pat-
 raditum vniuersa (inquit ille) obseruat Ecclesia, vt
 rhodoxis sacrificium corporis & sanguinis Christi offer-
 tur. Hæc Bullingerus, tam enucleatè vt quin
 uerba primorum Christianorum Ecclesia Græca

Bulling.
 Decade 4.
 sermo 10.

Latina sacrificium obtulerit, eumque gratissimum Deo cultum fuisse & cum sacris etiam literis congruentem crediderit, nemo sanæ mentis possit in quaestionem vocare. Christiani autem extremi Orientis qui in ultimis Indiarum oris tanto terrarum marisque tractu à Latina Græcaque Ecclesia disclusi, ante hæc nostra tempora neutris nec Græcis nec Latinis innotuerunt, ut item Africani illi qui ultra Lunæ montes sub Abissinorum Imperatore degunt, Christi tamen nomen & religionem observant, ij etiam si alia quædam habuerunt corrupta tamen quoad sacrificij, & naturam & vim nihil penitus vel à prisca Christianorum, vel ab hodierna Græcorum & Latinorum Ecclesia discrepant. Itavniuersè apud omnes populos communi rationi præditos illud verum esse perspicimus quod supra ex Pagano Philosphi homini naturaliter insitum esse docuimus, ut si Deum crederet, eundem Deum sacrificio propitiadum esse cognosceret, & si terras vniuersas peragraveris, inuenire poteris *urbes muris, literis, regibus, domibus opibusq. carentes. urbem vero templi expertem, quæ bonorum causa non sacrificet, quæ non sacris mala auertere nitatur, nemo unquam vidit, ante hoc funestissimū sæculū quo Evangelici fratres quod hæctenus à condito mūdo nemo unquam vidit, id sua prodigiosa doctrina vulgare iā & familiare effecerunt. Quod enim Hebræos ante legem scriptam nature lex docuit, quod eisdem sub lege lex Mosaica & Deus ipse præcepit, quod Christiani omnes omnibus & ætatibus & in defectissimis terrarum orbis partibus à suis primis Christianæ fidei magistris hausierunt & tenuerunt, quod Græci Latini que patres ita asseruerunt ut contrariam sententiam tanquam hæreticam anathemate damnarint, quod Græci & Romani ethnici à Philosophia instructi*

N 4

cognoque-

*Domian.
Gork. in
hisp. Eabh.
op. & Al-
uar. vide
Bellor. Cos.
vniuers. li. 6
ca. 23. pa.
1969.*

*Ofor. ubi
sup. l. 9.*

*Ofor. in hisp
Eman. li. 3.*

*Plutarch.
sup. se. 70.*

*Protestan-
tes soli om-
nium natia-
nū sub celo
carent sa-
crificio.*

cognouerunt, quod Tartari & Americani maxime
 barbari atque immanes omniumque literarum
 scientes solo naturæ impetu feruarunt, nimirum
 Deum sacrificiis colerent, & insignum fidei
 persuasionis qua eum dominum & creatorem
 um, seque eius numine regi & gubernari fate-
 hunc ei honorem impenderent; hoc & Chri-
 num & naturale officium, isti Antichristiani
suralis affectionis expertes Euangelici proiecerunt
 sique rationi nefarium bellum indidentes, Euan-
 lismum suum sacrificij inanem fabricarunt,
 vno argumento se non homines hæreticos,
 prorsus Atheos & Apostatas, imò (si simpliciter
 quod verum est effari debeamus) non tam
 nes quàm bestias humana specie indutas com-
 barunt, quando homines semper hunc colendi
 ritum exercuerunt, solæ bestiae quia ratione car-
 tes diuinitatem non possunt concipere, idcirco
 ei debitum honorem nouerunt impendere. Quod
 uis ipsa etiam bestiae quæ naturam sequuntur
 cem, ideoque & Deum reuerentur quantum
 ralis inclinatio exigit (vt Gryllus ille apud Plu-
 chum cum Vlisse disputat) multo magis Deum
 rificant quam isti Athei qui naturæ rationem
 Deum hoc modo venerandum impellenti obedi-
 & hunc naturalem cultum radicitus extractum
 animis suis & suorum sectariorum expulerunt.
 Quare in hoc quoque in quo præcipua religio
 vis & medulla posita est, Paganismum Euan-
 mo huic præstare manifestè constat. Ille enim
 sacris literis, cum Patriarchis, cum Prophetis, cum
 Christianis omnium ætatum quoad generalem
 crificandi rationem concordat. Euangelismus
 tem merus Atheismus, & (vt planè dicam) verus
 thanismus est, nihil cū sacris literis aut hominibus

*Plutarch.
 in Dialogo
 quod bestie
 utantur
 ratione.*

in vno naturæ, legis, vel gratiæ statu commune habens. Quumque in hac impietate nullum Dei populum, nullam orbis nationem, siue civilem, siue barbaram, ducem habeat cuius exemplo ad hunc Atheismum fuerit institutus, à quo nisi ab ipso Sathana Lutheri præceptore hunc Dei contemptum manasse credibile est? qui suam cum Luthero disputationem eò totam contulit vt fidem de sacrificio penitus eximeret, & (quod erat consequens) discipulos suos simpliciter Christi Deique expertes redderet.

*Athei.
Achristi.*

§

Atque vt ansa ansam trahit, & vna hæresis alterius semper est parens, ita hæc sacrificij è mundo auferendi impietas illam sibi iunctam habuit barbaram Paganismo deteriore, vt nec pro defunctis preces & sacrificia fierent, ex quo illa in Evangelicorum mores & professionem perfidia inueterauit, vt hominum animas cum corporibus interire, & homines à brutis pecoribus nihil differre, Evangelicorum infinita millia non minus firmiter credant, quàm reliqua Euangelij noui capita quæ ex Caluini & Lutheri disciplina imbiberunt. Et Turcis, Iudeis, Paganis, Evangelicos in hoc esse impiores quòd preces & sacrificia pro defunctis irrideant, quæ Turcæ ipsi à Iudæis & Christianis, Iudæi à lege Mosaica, & Pagani à ratione atque ipsa animæ immortalitate Deique iustitia scelera hominum post hanc vitam inferni pœnis vlciscente persuasi semper vsurparunt, hoc non magno negotio confirmabitur. Et de Turcarum fide vt certiores sumus satis est vel ipsius Constantinopolis augusta quadam templa & Xenodochia contueri. Illic enim à Mahomete qui urbem eam expugnauit, & Solymano postremo, eiusq. filio Selymo templa quadam valde magnifica extructa sunt, illisque adiun-

*Turca orās
& sacrifici-
cant pro de-
functis.*

N §

cta ex-

Thevet. Cosmog. vniuers. li. 7. ca. 14. & li. 15. ca. 16. Etā excipiendis peregrinis hospitalia, in quorū no solo gratis & cōmodè singulis ferè diebus spitaliter aluntur octingenti aut etiam mille peres & peregrini, à quibus ingredientibus illi nū requiritur vt petant admitti *ob honorem Dei*

Postel. de la religion des Turcs pa. 60. salutem anime Mahometis, qui in tales vsus, vt nimirū suæ beneficeret, ædes eas ædificauit. Principes autem viri, Bassæ, & Sangiacchi, hoc est filiarij & militiae præfecti qui stipendia largiuntur & tamen prædia aut castella aut possessiones

Musst. Cosmog. lib. 7. in fine. & Geog. lib. de moribus Turcarum. cunque non possunt coëmere: in illum maximum pecunias insumunt vt (quod est lege Mahometis & Turcici Imperium licitum) sacellum quoddam extruant vbi sepeliantur, & reditus certos parent quibus sacerdotes alantur qui perpetuam

anima eius qui domum eam contruxit precibus Deum fundant. Neque verò quisquam vel maximus ex Turcico populo decedit, qui non sacerdotibus pro anima preces ordinarias facitibus ad sepulchrum honesto cum comitatu decitur, & ad cuius salutem, sacrificia, vora, electionæ, & similia pietatis opera ab amicis & vicinis peraguntur. Hoc autem Turcas vel à Christianis vel à Iudæis, à quibus legem ferè totam mutam sunt traduxisse, qui Turcarum originem debent, scriptores annotarunt. Nam Christianos petuò ab ipsis Apostolorum temporibus oratione sacrificandi pro defunctis morem retinuisse, petuò iam ostendimus; eamque fuisse & esse Iudæorum fidem, per celebrata illa Iudæ Machabæi historia docet. si quid Iudæi veteres senserint in quibus & hodierna Iudæorum in mortuis sepeliendis consuetudo declarat, quid hac tempestate credant, quis ab istis Iudæis ediscere voluerit quæ fuerint maiorum suorum hac in re fides. Hos autem

2. Mach. 12.

Veteres Iudæi preces & sacrificia faciebant pro defunctis.

maioribus suis hac in re non discessisse valde probabiliter conuincit eorum ad maiores suos in alijs opinionibus vniversis tam pertinax adhesio.

Quamquam autem quidam contentiosi illum Machabæorum librum pugnent non esse Canonicum ideoque nec aliquid rectè factum concludi quia ab illo commendatur, tamen si concedant eum esse veracem historicum quemadmodum de Liuiio Philone aut Iosepho exultant, certè non negabunt, quin Iudæi tum temporis pro mortuis & orauerint & sacrificauerint, quod mihi hoc in loco satis est. Neque enim disputo vtrum Iudæi vel Christiani rectè sic crediderint nec ne, sed tantummodo vtrum hoc simpliciter & Historicè fuerit perpetua Christianorum vel Iudæorum fides. Nam deinceps si quis adeo excors & stupidus sit vt quum videat primum Iudæos omnium sæculorum, deinceps omnium item ætatum & regionum Christianos, & tertio loco Paganos quoque tum doctos tum indoctos & ciuiles & barbaros, ex vna parte consistere, & hanc fidem defendere; & postea consideret solos istos Euangelicos homines planè atheos & impurissimos, à communi & in reprobum sensum traditos sensu derelictos, à sese inuicem infinitis opinionum monstris distractos, à

Rom. 1.
28.

diabolorum principe edoctos & inflatos cõtra opinari, & tamen dubitet ad vtram sententiam ipse debeat accedere, eum ego hominem tanquam deploratum & perditum nihil humanæ mentis aut intelligentiæ habentem dimitendum censeo.

Quare vt ad propositum reuertar, antiquos Iudæos eo quem dixi modo, sacrificando nimirum & orando defunctorum saluti consuluisse, vt Iudas Machabæus fide dignos testis est, sic illud cū Iuda non minus clarè testantur Iudæorum historici. Huius autè

tempo-

temporis Iudæi & si sacrificare non possunt (nunquam nisi Hierosolymis in templo Salomonis iuxta legem Moysis legitimè sit) tamen quod mortuis orent idque crebrò, ex vulgari synagoga consuetudine, & officio eorum Ecclesiasticò loquar) manifestè demonstratur. Illic enim dicuntur precantur vt anima defuncti N. requiescat in pace.

*Symboli
dei Iudeo-
rum ex R.
Moysè im-
pres. Paris.
an. 1569.*

cant patres saculi qui dormiunt in Hebron vt portat Eden illi appreciant, inuocant angelos pacis vt portat radisi voluptatis referent illi. Imò verò ministrat tota Synagoga dum mortuus sepelitur, solennitè pronunciat: Certè tribus rebus fundamenta manentur, lege (Moysis) cultu (Dei) & pietate erga mortuos. Benedictus qui premium rependit vacantibus pietatis. Ergo Iudæi duxerunt maius aut diuinius quam functorum piam curam agere, quando cum Moysis, & Dei in terris cultu, eam tertiam factam columnam qua terrarum orbis sustinetur. Gentiles quàm fuerint in hoc officio assidui, eorum pietatitaciones, parentationes, iusta funebria, sacra uendialia, ipse denique mensis Februarius arguto est, qui primum huic operi totus est dedicatus vt in eo manibus defunctorum parentaretur. Idem

*Liui. li. 7.
Virg. Æ-
neid. lib. 5.
Plutar. in
Numa
Pomp.*

*Quid. Fa-
storum. 2*

Februa Romani dixerè piamina patres.

tumque potissimum

Mos erat & tumulis animas placare paternas,

Paruaq; in extractas munerà ferre pyras.

Ergo & hæc non leuis est Paganorum supra Euan- gelicos excellentia, quòd Pagani in hac erga defun- ctos pietate cum populo Dei Hæbræo, & Christi- ano conueniunt; impij verò & prophani Euan- gelicos perinde acsi cum corpore & anima quoque inter- ret, nec vlla deinceps esset vel scelerum pena, vel benefactorum remuneratio, ita post corporis

pulturam animæ curam & memoriam omnem à se remouent.

6. Ercertè præter Paganorum & Euangelicorum diuersum morem quem dixi, vera causa vtrosque impellens vt modo aded contrario sese circa defunctos gerant, tam est singulari obseruatione digna, vt vel ea sola probet Paganismum Euangelismo esse infinitis gradibus excellentiorem. Illi enim hoc officio testabantur se credere, iudicio Dei certa certis hominum peccatis supplicia fuisse constituta, quæ tamen pietate viuorum diuina bonitas cõcesserit alleuari. Deinde eadem etiam pietate liquidò testabantur sese immortalitatem animorum credere, id quod homines ad præclara fortitudinis & pietatis opera mirabiliter extimulabat. De priore, ita Christianè Socrates Duplices (inquit) sunt cursus animorum & corpore excedentium. Nam qui se humanis vitijs contumauerunt, ijs deuium quoddam iter est seclusum à Concilio deorum. Qui autem se integros castosq; seruarunt, quibusq; fuit minima cum corporibus contagio, suntq; in corporibus humanis vitam imitati deorum, his ad illos à quibus sunt profecti facilis patet reditus. Et Scipio Africanus. Eorum animi qui se corporis voluptatibus dediderunt, earumq; se quasi ministros præbuerunt, impulsuq; libidinis voluptatibus obedientes, deorum & hominum iura violarunt, & corporibus excedentes in hunc caelestem locum nisi multis exagitati sæculis non reuertuntur. Iustitia liquidem diuina singulis æquas pœnas & præmia rependens, vt homines in scelere obfirmatos æternis supplicijs addicit, & è contra optimos mox æternis præmijs coronat; ita medium illud hominum genus quod in mediocritate quadam officiorũ viuuit, iustè quoque sed cum misericordia castigat, vt neque cum primis ad æternos cruciatus damnet, nec cum secundis subito ad æternam fœlicitatem euehat. de quo genere

*Dua causa
orandi pro
defuncto
apud Paganos
& Christianos.*

*Apud Cic.
Tusc. l. 1.*

*ita Plato
in Apolog.
Socras. &
in Phedona*

*In somnio
Scipionis.*

*August. in
Enochiã ad
Laurentiũ
64. 1. 9.*

genere D. Augustinus. *Non negandum est defuncto-
animas pietate suorum viuentium reuocari quoniam pro
sacrificium offertur, vel eleemosina fiunt. Est enim quod
viuendi modus nec tam donus vt non requiratur ista post mortem.*

tem, nec tam malus vt ei non prosint ista post mortem.
hac fide ducitur argumētum illud quo fortissimi
dux Iosephus Iudæos milites suos à mutuis ca-
dehortatur. Quum enim expugnata per vim à
mano exercitū Iorpatā Galilææ ciuitate, præfatus
eius Iosephus cum quibusdā in subterraneis
cum confugisset, reliquique Iudæi instarent vt
menterent à Romanorū captiuitate se vindicare
voluntaria morte quam singuli singulis inferre
Iosephus eos hac persuasione ab eo furore com-
auertere, quòd expiandis hominib. ita morientes
nulla sacrificia, nullas preces lex diuina com-
fer, aut aliter morientes sacrificijs leg. alib. posse-
iuuari. Ignoro (inquit ille) milites quæ sit proprietas
ma hominis qui se ipsum interficit. Quis intercedat pro
ad Deũ si sic peccauerimus. & quisq. proximi suum
ciat? Quomodo amouebimus opprobrium hoc? Nulla sa-
ficia nobis ita peccantibus Deũ reddent propiti-
placatum. frustra sacerdotes inuocabunt Patres
generis nostri fatores qui dormiunt in Hebron vt
horti Eden nobis aperiant. frustra implorabunt angeli
pacis; vt portas paradisi voluptatis nobis referant; &
ipsi nobis hac impietate in æternum ocludant.

*Iosephus.
Ben. Geriũ
cap. 9.*

*ad Deũ si sic peccauerimus. & quisq. proximi suum
ciat? Quomodo amouebimus opprobrium hoc? Nulla sa-
ficia nobis ita peccantibus Deũ reddent propiti-
placatum. frustra sacerdotes inuocabunt Patres*

*Supra. fol.
204.*

*generis nostri fatores qui dormiunt in Hebron vt
horti Eden nobis aperiant. frustra implorabunt angeli
pacis; vt portas paradisi voluptatis nobis referant; &
ipsi nobis hac impietate in æternum ocludant.*

*Hæc ergo vna causa est quare Christiani, Iudæi
ganique semper preces pro defunctis adhibent.*

*Altera verò illa quæ ad immortalitatem animæ
refertur, & quæ virtutum omnium tam est egregia
parens & alitrix, à M. Tallio ad hunc modũ religio-
sè explicatur. Antiqui philosophi qui quòd proprius ab
ab ortu & diuina progenie, hoc melius fortasse quæ
vere cernebant, docuerunt non sic excessu vitæ delati*

*Cic. Tuscul.
lib. 1.*

*refertur, & quæ virtutum omnium tam est egregia
parens & alitrix, à M. Tallio ad hunc modũ religio-
sè explicatur. Antiqui philosophi qui quòd proprius ab
ab ortu & diuina progenie, hoc melius fortasse quæ
vere cernebant, docuerunt non sic excessu vitæ delati*

hominem ut funditus interiret; idque cum multis alijs re-
bus, tum è Pontificio iure & ceremonijs sepulchrorum in-
telligi licet, quas maximis ingenijs præditi, nec tanta cura
coluissent, nec violatas tam in expiabili religione sanxissent,
nisi basisset in eorum mentibus mortem non interitum esse
omnia tollentem, sed quandam quasi migrationem & com-
mutationem vitæ quæ claris viris dux in caelum solet esse.

Hac eadem ratione & persuasione contra mortem
sele armat Socrates, & Cratoni amico suo præcipit:

In exequijs meis peragendis, ne dicas (Crito) quod sepelias
aut effetas Socratem. Hoc enim non rectè dicitur: sed in hoc

delinquis, & mali quippiam in animos hominum inducis.

Quare confidere oportet, & dicere quod corpus meum sepe-

lius. Hæc erat veterum philosophorum de æternita-
te animorum & altera vita hanc breuem sequutura

opinio: cui fouendæ seruiebant cæremonia & sacri-
ficia pro mortuis, de quibus Romani in iure suo ad-

modum minutè & diligenter cauebant, adeo ut qua
hospita parentum esset, quot diebus legendum, exactè præ-

scriberent, & deinde cum Atheniensibus certâ pæ-
nam decernerent, si quis bustum, aut monumentum, aut

columnam violaret, deijceret, frangeret. Ex Platone autè

studiosè inculcabant illa diuina & singularia de im-
mortalitate animorum et reliqua post mortem tranquillita-

te bonorum, & penis impiorum. De Iudæis autè & Chri-
stianis quin multo firmiter animorum immortalita-

tem crediderint, ideoque maiorem de ijs tanquam
vitam hac mortali veriore agentibus sollicitudinè

habuerint, quia lippis & tonforibus notissimè est,
nolo in eo probando inanem laborem suscipere.

Quum igitur has veras causas teneamus cur &
Gentiles, & Turcæ, & Iudæi, & Christiani pro defun-

ctis orauerint, quod Evangelici è suis Sinagogis eū
sanctissimè morè eijciant, quænam alia causâ con-

fingi aut cogitari potest, nisi quia planè contraria
perfidia

Plato in
Phædon. si-
ue de ani-
ma.

Cic. de leg.
li. 2.

Ibid.

Vbi supra
& in Apo-
log. Socra-
tu & alibi.

perfidia sunt imbuti, & nihil de diuinis potest
vitam iudicijs, nihil de pœnis hominum
excepturis credant, sed animas cum corporibus
torum instar extingui existimant? Vbi enim
separatos effectus perspicimus, quid ni cōtrari
causas iudicemus? *Ex eodem foramine* (inquit Ap
lus) *aqua salsa & dulcis* quemadmodum potest
nate? Si Euangelici cum Christianis & Ger
animos æternum viuere, & pro bonorum
que operum discrimine pœnis præmissis
dos putarent; in hac naturali & theologica
mortuis cura quæ poterant sese tam longè à
rum omnium mortalium fide & communione
siungere? Sed non opus est suspicionibus &
cturis eorum perfidiam expiscari quam ipsi
tissimè orbi Christiano patefaciunt. Quæ
hanc barbaram & immanem opinionem
xerunt, eo potissimum argumento eandem
fenderunt, quia (iuxta eorū Theologiam) homi
morituros nulla pro sceleribus excipit pœna
lum pro benefactis manet præmiū, sed anima
dymionis somno cum corporibus consepulta,
rem ad extremum vsque diem nullis fruūtur
dijs, nullis à Deo puniuntur cruciatibus; & ob
causam inane & superstitiosum est pro illis
ad quos non magis quam ad stipites aut bestias
ex precibus nostris redit utilitas. Et Lutherum
fide suos imbuissè Germanos optimus testis est
encomiastes Iohānes Sleidanus qui de purgato
precibus & sacrificijs agens, dicit ante Lutherum
ista summam habuisse auctoritatem, sed postquam
notuit & aliquid roboris assumpsit Lutheri doctrina, p
tim euauerunt. Quemadmodum quæso, & quæ
arietibus ea disiecit Lutherus quæ à condito
do omnes nationes tam solidè vt diuinis testim

Jacob. 3.

*Negare pre
ces pro de
functis est
via recta
ad negandā
immortali
tati animæ*

Sleid. li. 9.

Ibid.

nijs & ipso naturæ lumine stabilita credere? *Docet Luther, docuit mortē non minus animæ quā corporis, saltem usque ad iudicij extreme diem.*
 enim Lutherus è sacris literis (si Sleidano fidem habemus) mortuorum animas quiescere, & iudicij diem supernū expectare, ideoque inaniter collocari laborem omnem qui ad eos iuuandos insumitur. Illud certè quidè verissimum est, Lutherū in cōmentarijs suis omnes confectari verborum & syllabarum argutias quibus post mortem animas cum corporibus dormite & sepeliri probet, atq. ita cū corpore, omni v. gaudio, sic pœna etiā carere. Exempli gratia, sic illi in Ecclesiast. Ex hoc (inquit) loco patet mortuos sic dormire vt prorsus nihil sciant, & est fortissimus locus pro mortuis nihil intelligentib. rerum nostrarum, contra Sanctorū inuocationem et purgatorij fictionē. Rursus in eodē capite. Hic alius locus est quod mortui nihil sentiant. Nulla est (inquit) in inferno cogitatio, ars, cognitio, scientia. Sensit ergo Salomō mortuos omnino dormire & nihil prorsus sentire. Vbi vt prætermittam manifestam vim scripturæ & sensui & verbis illatam, maximè si inferni vox sepulchrū significet, vt in eadē prorsus sententia Lutherus docet, illud solū animaduertat Christianus lector quàm euosè & acriter nefarius impostor omnes capiat vmbas vt suam illam pestiferam de animarum dormitione hæresim persuadeat. Atque in hunc scopū (ne plurimis locis coaceruandis prolixior sim) perditissimus ille quæcunq. potest obscure scripturarū membra & incisa interpretatur, semperque illud inculcat, *Ego sequor scripturam, quæ dicit mortuos dormire. Ego puto eos sic in effabili & miro somno consopius, vt minus sentiant aut videant quàm hi qui aliàs dormiunt. Animæ mortuorum ingrediuntur nec in purgatorium nec in infernum & c. Deus facit nos similes beatis, dormiendo, vigilando, comedendo. Anima enim humana dormit omnibus sensibus sepulta & c. ita nec mortuorum locus cruciatus illos habet. Quis autem fructus*
 O ex hac

*Luther. do-
cuit mortē
non minus
animæ quā
corporis,
saltem us-
que ad iu-
dicij extre-
me diem.*

*Luther. 10.
5 in Eccle-
siast. ca. 9.
v. 5.*

Ibi. v. 20.

*Luth. 10. 4
in Lonā. c. 16*

*Idem 10. 6.
in Gen. ca.
25. fo. 354*

*Ibid. c. 49
v. 32.*

ex hac doctrina per vniuersam Germaniam perferit, quàm impudenter homines in omnem luxuriam & libidinem effundant quàm effrenatas publicas vias oblideant & quorūcumque bonas sententias contempnant, vt fœdissimis peccatis nullum statuentem nec modum, hac diabolica confidentia nixi quia post hanc vitam alia nulla est attendenda nullum Dei iudicium, nulla in cœlo præmia, & in inferno cruciamenta, sed morte corporis determinentur anima simul cum corpore in seculum inclusa; hoc partim supra attigimus, partim deinceps ostendetur. Interim ex Brentio quem quaerimus testem fide digniorem?)

ptum est colligere hanc esse valde generalentestantium fidem & sententiam. *Esti, inquit Brentius, Nulla sit inter nos publica professio quod anima cum corpore intereat, & quod non sit mortuorum resurrectio, tamen impurissima & prophana illa vita maxima pars hominum sectatur, perspicue indicat non sentiant esse vitam post hanc. Nonnullis etiam tales tam ebrijs inter pocula, quam sobrijs in familiaribus loquijs excidunt. Hac Brentius, qui quod de impura & prophana fratrum suorum vita, in ipso Euangelij flore conqueritur, tam esse certum vt innumeris Musculi, Lutheri, Bucerii, & Ceterorum testimonijs comprobare posset. Lutheri testimonij suis sectarijs evidens & perpetua recordatio dignissimum est iudicium, eos futuræ vitæ rationem habere, qui item sicut credunt ita viuunt, viuunt & mori sicut sues, & sicut sues moriuntur. Quod veritas ait nullam esse publicam inter eos probationem de anima intereunte cum corpore, & de mortuorum resurrectione, etsi mirandam certitudinem (neque enim tenera Euangelij arbor nisi plantæ digiosæ esset fœcunditatis in tua infantia talis*

*Brentius
in Luc. ca.
2. ho. 35.
Immortalitas animæ
negata à
Protestantibus.*

*Vide supra
fo. 191.*

ctus ædere potuisset, & hæreticis omnibus insitum
 est multis inuolucris virus suum obtegere, nec nisi
 ex insidijs & occultissimè quò plures interimat, &
 perniciosius serpat illud dispergere) tamen ad hunc
 Sadducæorum fructum fundendum adeo præcox
 erat hic Euangelismus, vt in ipsis penè cunabulis
 suis pepererit copiosissimam sobolem huic dete-
 stabili impietati seminandæ sedulò incumbentem.
 Distinguit autem Caluinus hoc genus Euangeli-
 corum in duas sectas, sed eas adèd latè patentes, vt
 sub earum altera, longè maxima Protestantium in
 Europa pars comprehendatur. Sic enim ille. *Homi-*
nis animam alij à morte ad iudicij vsque diem quo à somno
suo expergescat, sine memoria, sine intelligentia, sine sensu
dormire putant. Alij nihil minus quam substantiam esse vo-
lunt, sed videntur axat vitæ quæ ex spiritu arterie aut pul-
monum agitatione ducitur, & ideo cum corpore interire &
evanescere fingunt, donec totus homo suscitetur. Vtrosque
 autem ad hanc opinionem quàm latissimè dissemi-
 nandam summo studio elaborasse, eam ob causam
 vt cum Luthero pontificiam de purgatorio & Sanctorum
 inuocacione doctrinam à fundamentis conuellerent, idem
 Caluinus eodè in loco testatur: qui etiam rectè
 monet hos etiam si verborum forma multū videā-
 tur discrepare, tamen & priores qui animam viuere
 verbo quidem largiuntur, omni aut sensu & intelli-
 gètia priuant, re nō minus quam posteriores eandè
 interficere & extinguere, quū sensum & intelligen-
 tiā eripiunt in qua posita est animæ vis tota & ener-
 gia. Hæc enim si sustuleris anima nō magis eo no-
 mine vocanda est, quā corpus organicū illud quod
 mortuū est & in cineres dissolutū: vel quā pictas ho-
 mo hominis naturā, aut homo cæcus surdusq. oculo-
 rum & aurium sensus sibi pōt vindicare. Quæadmodū
 aut prior sentètia Lutheri & Lutheranorū, in Ger-
 mania

*Duo gene-
 ra Euange-
 licorū qui
 negant ani-
 mam esse
 immortale.*

*Caluin. de
 Psychopā-
 nychia.
 pa. 24.*

*Calvin. in-
strucl. ad-
uer. Liber-
tinus ca. 4.*

mania quæ Lutheri Euangelio addicta est late
gnat & dominatur, ita alteram illâ quæ non per
cutiones, sed pingui & rudi Minerua animam
minus quam corpus mortalem esse docet, in
in Flandria, in Hollandia, in Brabantia caterisq; Germani
inferioris regionibus tam longè lateq; sparsam Calu
allert, vt horribile sit auditu quàm illic insecta sunt
Quamquam autem Calumus aliquid laboris
mat vt eorum errorem refuter, & scripturæ loca
genuino sensu ad infandam hæresim colorat
ab eis detortos ostendat, tamen quum leuiter
tremo quasi digito extruere illud conetur quor
tis lacertorum & laterum viribus euertere non

*Uniuersa
Protestan-
tium doctri-
na redit ad
Sadducæis-
mum.*

omnem cum illis Sadducæis Ecclesiæ politiam
nemq; & certam scripturas interpretandi norma
ferendo, Deum peccatorum authorē constituen-
homini liberū arbitrium detrahēdo, bonorū
vim, meritū præmiumq; pernegando, & (quo
cessario consequens est) futurū iudiciū, celestis
beatitudinē, æternamq; apud inferos damnatio
penitus à suorum mentibus summouendo; cet
est longè plura Euangelicorum millia hac ge
li doctrina tanquam pleno fluminis imper
Sadducæismum ferri, quam singulos fratres
particulari libello quasi aduerso flumine ad
tatem reduci. Quod enim in Gallia, in Germani
in Flandria, totoque Belgio tanquam ipsa Euangeli
lismi huius medulla & nucleus tam operose fer
est, id ipsum in vicina quoque Anglia ita succo
& maturuit, vt illic in plurimis locis eorum studia
vantur libri, personent conciones, multiplicentur
diaconi & seniores, celebrentur cœnæ & congrega
tiones, prædicetur symbolum, quorum symboli
vnus isque primarius est articulus Christiani
nimem à bestia nihil penitus differre, neque ab ea rati

*Vide seq.
cap.*

*Descriptio
familia a-
moris Lon-
dini anno
1578.*

Art. 21.

dam esse unquam operum suorum rationem, sed instar bruti animalis moriturum, nec unquam vel corpore vel anima resurrecturum. Quod enim illi superiores à Caluino descripti animam mori cum corpore volunt, sed tamen in fine sæculi cum corpore resuscitari ut iudicio sistatur, illa rancida iam & vulgatissima Evangelicorum omnium hypocrysis est, ut nimirum quum aliquam hæresim suadere velint, ei ornandæ particulam aliquam Catholicæ fidei tanquam paululum mellis venenatæ potioni quò securius ebibatur admisceant; qui si de hæresi stabilieda quod volunt obtinuerint, adiunctam fidei Catholicæ appendicem nullo negotio mox auellunt & abijciunt; quod in istis maximè verum esse experientia liquido confirmat. Ut enim plurimi animam mortalem esse summa contentione urgent, & ea fide innumeros Evangelicorum greges inficiunt, unà tamen ad tempus breue addunt, eandem animam cum corpore olim resuscitandâ ut extremo iudicio sistatur: ita plurimi rursus totam eam Catholicorum de resurrectione fidem ridiculam & Papisticam esse conacionantur, nec quiequam tale unquam expectandum; figurisq; & metaphoris solito Protestantium more ludentes, illas ipsas suorum cateruas ad explendam penitus resurrectionis fidem promouent, id quod ingenuè fateatur Petrus Martyr. Hodie (inquit) emerferunt Libertini (& præter Libertinos sectæ complures) qui corporis resurrectionem derident, & scripturas conantur eludere quasi loquantur de resurrectione animorum, qui quum mortui essent peccato, per Christum & fidem in eum, vitæ restituntur. Neque dici potest quam facile inhereant hi sermones in auribus infirmorum fratrum, & tamen resurrectionis articulo sublato cuncta nostra fidei mysteria funditus evertuntur. Quum itaque tota Evangelismi huius indoles & impetus huc

*Petrus
Martyr in
1. Cor. cap.
15.*

huc propendeat, quum generalia Protestantium axiomata singulis liberam scripturas interpretandi facultatem, singulis promiscuè spiritus afflatum singulis supremum de rebus controuersis iudicium tribuentia eodem inclinent, quum totæ nationes & ministrorum, scriptorumque examina (vt Calu-

*Calum, In-
fruct. con-
tra Liber-
tinos ca. 4.*

ait) eodem ferantur, quum principes Evangelii ad eum scopum suas scripturæ interpretationes dirigant, quum ex communibus Evangelicorum placitis de animarum dormitione, de nullo purgatorio, nullo bonis operibus præmio, nullo peccati supplicio inferendo, certa & inuicibili necessitate consequatur animam esse mortalem: Caluini non (vt verisimile est) fallacem præuaticationem sed serinam hostem istis fratribus se opponeret, magis tamen ad cohibendum ab Evangelicis ecclesijs hunc ingruentem Sadducæismum valeret, quam vnus aliquis Germanus hasta gladioque armatus idoneus est repellendo Turcarum Imperatorum Germanis primoribus euocato, & cum quadam

*Slend. lib.
17. 18.*

gentis equitum peditumque millibus in Germaniam irrupenti. Quare si cætera antegressa filent prætereantur, hoc autem postremum solum de mortalitate & reliquis monstris opinio atque potentis ad illud necessariò adhaerentibus contentionem veniat vel hoc vnicum vsque ad Germanos Turcasque ad cælum efferet, Euangelicorum ad ipsos inferos deprimeret, vt illi viri boni Christiani non absurdè possint appellari, isti vero hominum communionem eieci ad ipsum diabolum gregem merito videantur amandandi.

7. 7 Nullum reperirem orationis exitum, & nimis longitudine lectori essem permolestus, si quo ordine eodè ad extremum vsque progrederer, & latim distinctèque singulas Euangelismi hæreses singulis Paganismi opinionibus componerem. Vt

stum enim blasphemiarum pelagus est, & quo longius in eo quis fuerit prouectus, eo maiorem Atheismi altitudinem & abyssum deprehendet: eo magis à terra, hoc est à certa aliqua & constanti religionis forma abducetur. Neque verò erubescunt isti intra paucissimos annos ut in Translyuania, in Hungaria, in Germania superiore, in inferiore in Saxonia, in Palatinatu Rheni, &c. ab vno Euangelio ad aliud, à Lutheranismò ad Zuinglianismum, & ab hoc ad Anabaptismum, & deinceps ad Arianismum & Sabellianismum desilire, quum Pagani multis annorum centenarijs in vna religione à maioribus tradita persisterent. & rarissimum quidem erat in vlla Paganorum repub. ut Romana, Græca, Macedonica, exiltere quæquã adeo superbâ, ut religiones repub. tota cõprobante à maioribus susceptas impugnaret, hac sola ratione Paganos illos refrænate, quoniã Antiquitas proximè accedebat ad Deos, idcirco maiorum religionem seruando quasi à Dijs traditam religionem le tueri putabant. At Euangelici quibus per-suasissimum esse debebat primitiuam Ecclesiam quia Christo & Apostolis proxima sanctissima verissima que fide fuisse præditam, Luciferiana superbia eam aspernantur, & singuli hæretici (Calvinus cum suis potissimum) in quibus primitiuam Ecclesiam eorum placitis discedit, in ijs primitiuam Ecclesiam totam ignorantiam & stupiditatis damnare non verentur. Si quis eos premar autoritate non vnus sed omnium simpliciter Ecclesiam primitiuam patrum, ut probet purgatorium & preces pro defunctis, Scimus (inquiunt) fuisse vetustissimam Ecclesiam cõsuetudinem eãque patres Apostolis tradentibus ascribere, sed querimus num in eo rectè fecerunt. Aetium contra sentientem hereticum iudicauerunt, sed immerito. Si dicas, ijdem approbaverunt sacrificium, & prophetarum oraculis tãquam Christianæ fidei articulum astruxerunt. Ita quidem

O 4 est

*Euangelicæ
facile mu-
tant religio-
nem suam.*

*Cic. de leg.
1. 2.*

*Protestan-
tes impudē-
ter cõtem-
nunt patres
omnes pri-
mitiuam Ec-
clesiam.*

Ibid.

est aiunt, sed tamen in ea magis ignoscendum est
 inscitia & sepeliendum dedecus, quam prædicanda au-
 thoritas, aut ea confidendum. Si ad prænitentiam
 peccatis agendam & dignos satisfactionis fructus
 ad eos eiusdem Ecclesiæ exemplo & doctrinam
 quem voluptariam ex hoc grege discipulū adha-

Cal. Infi. li.

3. c. 4. pa-

rag. 38.

Ibi. li. 4. c.

12. parag.

8.

tatis: respondet (vt à magistro suo instituitur) Pa-
 me mouent quæ in veterum scriptis de satisfactione pa-
 occurrunt. Video quidem eorum nonnullos (dicam simpli-
 ter) omnes serè quorum libri extant, aut hac in parte
 esse, aut nimium asperè & durè loquutos. Neque vero ex
 villo modo potest inmodica veterū austeritas. Si Qua-
 gesimæ saltè paucis septimanis acriori ieiunio es-

Ibid. li. 4.

ca. 12. 30.

poris lasciuiam reprimendam esse; si sacerdotibus
 coniugio abstinendum quo plenius Dei cultui
 cipibusq. incūbant disputas, tota primitiua Ecclē-
 sia vtrique horū suffragante, fatemur (inquunt) in-
 inualuisse superstiosam Quadragesimæ obseruationem,
 & vulgus eximium aliquod se præstare Deo existimabat.
 pastores eam commedabant pro sancta Dei imitatione.
 fuit mera *ἄγνοια* & superstitionis plena. Illud

Ibid. 23.

alterum, de coniugio sacerdotibus interdicto, factum
 mera tyrannide, & fannatici homines erant illi Con-
 cilij Nicæni patres qui cælibatū sacerdotibus im-
 nere volebant. His maiorum suorum exemplis et
 cti puriores Euangelici qui magis ad viuū Euangeli-
 gelij veritatem refecant, & Christum nō Deū, nō

Idem in li.

de vera Ec-

cles. refor-

mande ra-

tione.

nihilo vulgaribus prophetis præstantiorem docer-
 quum primitiux Ecclesiæ testimonijs vrgentur,
 illis ad scripturas prouocāt, & patres oēs sine exceptione
 hciunt, Irenæū, Iustinū, Ignatiū, et reliquos vetustissimos
 ptiores falsiloquos & Antichristos vocant: & tum Antichri-
 stus tum reliqui illi Nicenæ synodi patres fuerunt cæci
 stæ, Ministri bestia, mancipia Antichristi, eiusq. p
 fascinati. Ecquis vero vnquam fuit inter Iudeos

Iosias Sim.

ler. de ater.

Dei filio li.

1. cap. 2.

Cal. in de-

fensoriis ho-

doxa fidei

cōtra Ser-

uetum pa-

281.

aut Turcas, aut Paganos, qui præcipuos & illustris-
 simos reipub. aut religionis suæ patres tam immensa
 superbia contemneret, tam cõtumeliosè laceraret?
 & Quid quum Lutherus, Calvinus, Velenus, Mo-
 linæus, Balæus, & alij contra omnem antiquita-
 tem, contra omnes historias asseuerant Petrum nõ-
 quam fuisse Romæ; ecquis aliquando, inter Paga-
 nos fuit adeo proiecta ad impudentissimè mentien-
 dum audacia? Quum semper hæctenus iactauerint
 se ad expressam primitiuæ Ecclesiæ formam suas
 congregationes reformare, ij qui ex diametro Ec-
 clesiæ primitiuæ sunt oppositi, & aduersis quasi
 frontibus in primitiuæ Ecclesiæ patres atque Epif-
 copos incurrunt; ecqua vnquam Paganorum se-
 cta cum istis potuit quoad altissimè impressum mē-
 tiendi habitum contendere? Quum Theodorus
 Beza negat inter *Lutheranos & Calvinistas* quos ille
 Euangelicos Augustanæ & Gallicanæ Confessionis
 nominat *aliquas esse dissensiones*: quum Apologia
 Anglicana *hos esse fratres, nec eos de aliqua re graui dissi-*
dere asserit, sed (vt inquit ille quem initio memora-
uimus Gallicanus scriptor) de leuibus ceremonijs ex-
tra verbum Dei ab Ecclesia inuentis, an ipsa impuden-
tia poterat duriori fronte de rebus vulgo notissimis
mentiri? Nonne ipsa nomina Lutheranum, Calui-
nianum & Zuinglianum, nonne Lutheri & Zui-
nglij horrendæ bacchationes quas modo perstrin-
ximus, conuincunt istos homines omnem perdi-
disse frontem, pudorem & honestatem? Cæterum
qui hoc tempore in Gallia pro Calvinismo scri-
bunt, in hoc mentiendi genere excellunt, bonique
filij & discipuli ipsos magistros patresque suos exu-
perant. Neque verò horum quisquam ferè est qui
non ipsa libri sui inscriptione apertissimè menda-
cem agat apostatam, & fidem quam intrinsecus
 O 5 tenet,

8+

Protestan-
tes incred-
ibiliter &
impuden-
tissime
mendaces.

Beza in
epistolis
theolog.
epist. 1.
Apolog.
Anglican.

Apolog.
caatholicus.

Lettre
d'un gentil
homme Ca-
tholique
&c.
Apologie
Catholique
&c.
Moyens
d'abus par
un Catho-
lique apo-
stolique
Romain,
&c. anno
1586.

Pantaleon
de viris il-
lustribus
Germanis
Histor.
Popellin.

Scriptores
Hugonotici
quam im-
pudenter
mentantur
de rebus
Anglicani

tenet, externè neget clarèque repudiet. Vnde
festè *hereticus* sese vocat *Catholicum*; alter non
apertè *Calumnista*, libellum suum inscribit
am Catholicam, & subinde sese *Catholicum* non
gelicum esse iterum atque iterum inculcat. Ita
cuius scriptio nihil est aliud quàm virulentum
Atiua contra Pontificem Romanum & Concilium
Tridentinum, non modò *Catholicum* sese nunciat
sed ad euidentiore[m] sui notationem adijcit
licum & Romanum; & alij hoc modo *Calumniam*
aliter quam publicæ meretricis hijs nominibus
quam fucis & pigmentis deformatat suam
collaborant. Et nonne hoc est expressè negare
uiniuum Evangelium cuius se defensores
deinceps libellis præstant? Si quisquam in
deus se *Christianum* dicat, nonne se Iudæam
opera inficiatur? Si Mahometanus se Iudæum
tetur, nonne ea professione luculenter ab
Mahometis deficit? Quum itaque vulgari
Gallicani sermo, libri historię etiã Hugonotici
loquatur vt alios *Catholicos*, alios *Evangelicos*
lent, isti hypocritæ qui peruersè sibi *Calumniam*
Geneuensem ritum *Evangelicis*, *Catholicorum*
manorum nomen vendicant, non minus stupidi
tiuntur, quàm si quis Anglus Gallum, aut Iudæum
Christianum se fingeret & appellaret. Atque
ipso libri titulo significant congeriem esse
ciorū quicquid deinceps in toto libro conuertitur
Quod quam verè dicitur vt Christianus
dispiciat, omiſſis alijs vnicum solummodo
nostro proposito & his temporibus accom-
tum proferam, ex illo potissimum homine depu-
ptum qui supra reliquos per insignem sibi de-
quas tractat cognitionem venditat, de quibus
men ita vel imperitè vel mendaciter scribitur

gis de repub. Canibalum aut intermundijs Epicuri
 scire videatur, quàm de regno eo in cuius historia
 iactat se aliorum omnium peritissimum. Agens
 enim de Catholicorum in Anglia sacerdotum &
 laicorum cæde, & Pontificatu Henrici VIII. qui de-
 inde ad filiam Elizabetham vnà cum regni succes-
 sione descendit, ita scribit. Nos (inquit ille) Anglia
 statum melius nouimus quàm iste qui Admonitionem scri-
 psit, causasque nouimus propter quas Henricus
 VIII. a Romani pontificis obedientia se subtra-
 xit. & sunt istæ. Quia Henricus VIII. nolebat agno-
 scere pontificem Romanum 1. supremum Angliæ dominum.
 & seipsum pontificis vasallum 2. hanc ob causam ex-
 communicatus est. Cumque rex ille Parlamento de-
 creuisset 3. se non esse vasallum pontificis, & 4. quidam su-
 perstitiosi, Cancellarius regni Morus, episcopus Ros-
 sensis, Carthusiani & alij plurimi Abbates, Religio-
 si, & laici eidem decreto aduersarentur capitali supplicio
 affecti sunt, 5. non propter causam aliquam religionis
 6. sed propter crimen maiestatis lese. Et nuper Iesuitæ
 quia 7. prædicarunt reginam non esse legitimam Angliæ
 principem, sed 8. ius illud esse Romani pontificis: quia in
 dies singulos 9. noua committebant perduellionis crimina;
 10. quod est euidens 11. & omnibus principibus notissimum:
 hinc factum est vt nuper illic tam multi fuerint obruncati:
 eorumque capita ad pontem Londinensem contis affixa,
 non sunt 12. membra martyrum, sed 13. rebellium, homi-
 cidarum, perduellium. Sic ille, quasi de palma quadam
 ob mentiendi artificium, & crebritatem, & impu-
 dentiam, cū Luciano aliquo contenderet, ita flumē
 mendaciorum breui narratione fundit multò cer-
 tē plura mendacia quàm lineas continente.

Quæ ego omnia ad duo capita reuocabo, in ijs
 duobus alia refutabo vniuersa. Henricus (inquit
 Catholicus iste Calvinista apprimè Anglicarum
 rerum

Lectred' om-
 gentibom-
 me Catho-
 lique fran-
 cois conte-
 nant respo-
 se a vn pre-
 tendu An-
 glion pag.
 23. 24.

Vix menda-
 ciorum.

Vera cau-
 sa cur Hē-
 ricus 8. ab-
 iecto ponti-
 fice Rom.

seipsum fecit supremum Ecclesiam Anglicanae caput.
 terum peritus) non propter religionem sed propter regium ius se ab Ecclesia Romana separavit. quis aliquando ante hunc historiographum scripsit vel somniauit? Quis ignorat veram causam illius schismaticæ discessionis fuisse, quod

Card. Polus de primatu lib. 3. De schismate. Anglicano lib. 1. in principio.
 rex ille legitimam haberet uxorem Catharinae Ferdinandi Hispaniarum regis filiam cum qua viginti annos totos in coniugali societate vixerat ex qua plures liberos susceperat; ea autem viri & valente Annam Bolenam suam ipsius naturæ filiam (cum cuius etiam sorore Maria Boletea per diu stupri consuetudinem habuerat, & ex ipsius regis chirographo conuincitur) deponere eamque à Pontifice coniugem sibi permittere non poteret nec impetraret: hanc ob causam impetu libidinis æstro percitum regem illum, simul & Ecclesia Christi Catholica, & optima iustitia, que ipsius coniuge Catharina diuortium fecit. Quis hunc hominem dixerit, & non brutum quod animal communis sensus atque rationis carens, si hoc nesciat quod nemo opinor in Gallia vel bubuleus vel baiulus ignorat? Ecquid hoc iste vir qui in rebus Anglicanis adeo studiosus

Parlamentum Henrici 8. an. 25. ca. 22. & an. 26. cap. 12. Fox Graf. ton. Stou. Hall. Holinsh. Memoires de Bellay. an. 1533. a fol. 146. Histoire Catholique de Simon Fontaine.
 fatus est linguam Anglicanam intelligit? Legitimo Parlamento Anglicanum Henrici illius perspiciet hunc Veneris castum, & non tantum quod pontificale in regnum Angliæ fuisse schismaticæ, & ex consequenti Anglicanæ, supremum caput à Catholicis diceretur seipsum contra Papam summum eiusdem Ecclesie Anglicanæ caput. Persequens omnes Historicos Anglicanos, siue Catholicos hæreticos, & reperiet neminem tam duri oratione hoc inficietur. At si Anglicè nesciat, sciat autem Gallicè

Gallicè, euoluat historiam nobilissimi & politissimi
 viri Martini Bellaij, eiusque fratris Gulielmi cuius
 in tota ea tragædia præcipuæ erant partes: legat
 historiam Fontani Theologi Parisiensis, legat annales
 Belle-forestij, legat Chronographiam Andreae
 Theueti, & deprehendet de regio illo iure per ponti-
 ficem vendicato ne gry quidem, totius autem cõ-
 trouersie cardinem positum fuisse in illis incestis
 nuptijs, quas quum pontifex ratas facere nollet,
 neque fortasse posset, ipse rex constituens seipsum pro-
 xime sub Christo Ecclesie Anglicanæ caput (inquit Bel-
 laius) veras & legitimas esse definiuit. Si cupiat hi-
 storias Latinas legat Polidorum Virgilium, legat
 Paulum Iouium, legat Franciscum Guicciardinum,
 legat Genebrardum, legat Paradinum, legat appen-
 dicem Naucleri, legat Surium, legat Onuphrium,
 legat Platinam, legat Georgium Liliam, legat illu-
 strissimum Cardinalem Polum, legat vniuersos
 Hispanos, Germanos, Italos, Gallos, Anglos, execu-
 tati omnes angulos, peruestiget quoscunque velit,
 neminem opinor nec vnum expiscabitur adeo ef-
 frontem qui hoc inficietur. Quod si vir iste non
 Catholicos, sed hæreticos sui similes audire malit,
 Iohannes Sleidanus quanquam aliàs mendacissi-
 mus, in hac tamen historia quia trita & toti Euro-
 pæ peruulgatissima, idem quod alij omnes breuiter
 his verbis enarrat. Henricus, inquit ille, postquam com-
 plures annos Catharinam uxorem habuisset, de ea repudi-
 anda consilium cepit, Annam Bolenam eximia pulchritu-
 dine & meo regine adamans quam expetebat sibi con-
 iugem. Controuersia ad Pontificis iudicium delata,
 ille secundum Catharinam pronunciat. Vbi rex sen-
 tentiam contra se latam esse cognouit, grauissimum odium
 in Pontificem concepit, & continuo decretam facit quo se per
 Angliam Ecclesie caput proximum à Christo pronunciat,
 & capi-

lib. 14.
 Belleforest
 lib. 6. cap.
 44. & 47.
 Theuet
 Cosmogr.
 lib. 16. c. 5.
 Se fassant
 immedia-
 tement a-
 pres Dieu
 chef de l'E-
 glise An-
 glisane
 Bellay.
 Pol. Virgil.
 hist. lib. 27.
 Iouius hist.
 lib. 31.
 Paradimus
 memoria
 lib. 3.
 Guicciard.
 lib. 18.
 Genebrard.
 Nauclerus.
 Surius in
 Comment-
 tarijs, ann.
 1533. On-
 uphrius in
 Chroni-
 an. 1533.
 Platina in
 vita Pauli
 3. Georgius
 Lilius in
 Chron. Po-
 lus ubi su-
 pra.
 Sleidan. l.
 9. anno.
 1529.

Henricus
s. quam
pulchre de-
purgatur
ab Euan-
gelicis.

Gilbius in
admonit.
ad Anglos
impressa
Genevæ
an. 1555.
Buchan.
Histor.
Scot. lib.
13. Calvin.
in ca. 1.
Oscæ. fol. 7.

Hieron.
contra Vi-
gilantium.

Michael
Isidorus
lib. 1. de
bello Colo-
niensi pag.
23. 14.
15. 16.
79. 80.

& capitis pœnam constituit, si quis episcopo Romano
man in spiritualibus potestatem attribuat. Quæ
profligandi pontificatus, eumque sibi & suis
dibus pueris & puellis attribuens, ipsis
Anglicanis tam spurca & luculenta visa est, ut
regē sui Euāgelismi in Angliam inducendi
authorem, quia tam fœda occasione proce-
eum induxit, æditis vulgari Anglorum lingua
logicis libris appellent *tyrannum, hoīdne-
strum, belluinum hominem, incestum & adu-
monstruosum aprum, qui Christi locum inuasit &*
Anglicane caput dici voluit, quum tamen omnis
esset funditus expers, & qui (ut inquit Buchan-
Caluinista Scotus) *tota vita nullam stabilem de-
na Christiana persuasionem habuit. magis autem
viuum Calvinus ipse Hugonotarum Deus: He-
cus (inquit) VIII. quū videret se non posse aliter excu-
gum pontificis Romani quam aliquo furo, præse
tempus aliquem zelum Euangelij, sed postea cruciatu
uigi aduersus omnes pios, & duplicavit tyrannidem
ni pontificis. & mox. Ille homo belluinus ostendit se
vacuum omni timore Dei; & fuit deterior omnibus
pijs Antichristi. Denique quamuis communi ap-
tarum monachorum & sacerdotum more, qui
antes ad venerem (ut loquitur D. Hieronymus) Eu-
gelicam libertatem suæ salacitati prætorum.
Henricus ille meretricis amore priuens Euan-
gelismi amorem commune omnis obscœnitatis
culum (ut nuper in Colonienſi Apostata) sa-
sto obduceret; tamen æstum libidinis quo erga
nam Bolenam deflagrabit, & impium plane
detestabile matrimoniū inde sequutum verum
eius schismatis & cruentissimæ erga viros sancti
tyrannidis causam, præter superiores, permittit
vel dubij vel planè hæretici scriptores, Ioannē*

tion, Anselmus Rid, Philipphus Melancthon aperte testificantur. Hæc si Calvinista iste non intelligit, quid eo imperitius? quid impudentius? Imperitissimus enim est qui ista vulgaria & in circulis trita nō nouit; impudentissimus si horum vulgarissimorum nesciens, tantam sibi de rebus Anglicanis cognitionem arrogat. Sin verò nouit, iterum est ter & amplius impudens qui fronte Hugonotica, id est planè ferrea, tam euidentia & testata sibi que ipsi cognita tam fastidiosè negat.

Et ex hoc mēdacio refutato refutantur alia quæ ex eo manant plæraque. Sequitur enim eos quos tyrannus ille propter hanc causam occidit fuisse non supersticiosos sed pios, ut eos ipse etiam Calvinus vocat. Sequitur eos caesos fuisse ob religionem, non ob crimen aliquod læsæ maiestatis; nisi forte credere Euangelio Christi lædat maiestatem regis. Sequitur quoque ex eodem fundamento mēdacia esse reliqua quæ cōtra Iesuitas spurco ore euomuntur. Vbi enim & vnde dicit Iesuitas ob rebellionem & homicidia & perduellionem fuisse iugulatos: Vbi audiuit eos negasse eam quæ hodiæ in Anglia dominatur fuisse legitimam regni eius principem? Antequam à persecutoribus capti erant, dum in priuatis domibus verbum Christi annunciarēt, nulla eorum seditiosa vox audita est. Postquam capti sunt & à Iudicibus examinati, nullum huiusmodi verbulum protulerunt. Quum hæctenus de eorum innocentia constaret, ad tormenta & eculeos adducti, illic miserimè excarnificātur, & in carnificina positi interrogantur, non quid dixissent aut fecissent hæctenus contra reginam, sed quid facturi fuissent si Papa rursus reginam excommunicaret & exercitū in Angliam immitteret; quid de potestate Papæ in principibus excōmunicandis sentiant &c.

ad quæ

Innocentia
Martyrum
Anglico-
rum.

Vide' Con-
certationē
Ecclesie
Catholice
in Anglia,
impressam
Trecurris.

an. 1583.
& respons.
ad iustitiam
Britanni-
cam. cap.
4. pag. 75.
82. 83. &
Surius in
commen-
tar. anno.
1582.

ad quæ & si nihil responderent quod non de
humiles subditos & verè Christianos deceret,
tracti tamen ad fureas, illic quoque iam omni
Deo reddituri, suam innocentiam & Dei ad
nomine, & pro regina vt sua principe iam tu
uinam bonitatem precantes, pereuidenter in
multitudini probarunt: vsque eo vt populus
raliter vniuersus eos ab omni proditoris sus
ne liberaret, eosque innocentes esse non ob
mulsitaret: quos rumores tyrannici persecuta
comprimerent, edictum reginæ nomine per
gant, in quo eos *papistas* quod certum erat, & *re
tores* (quod Calvinianum & luculentum ma
cium erat) proclamant, & toti populo sic lo
sentire præcipiunt. Non insistã in eo, neque
ipsum regem Henricum qui paulo post facti
pænitentia ductus Bolenam vt infame loco
mulltauit capite, & nuptias eas penitus dem
Parlamẽ. &c. sobolẽ quoque abdicasse tanquam suspectam
Hen. 3. an. coniuugio quod nunquam fuit iustum nec legibus con
28. ca. 7. neum, sed semper ab initio fuit irritum, & nullius
valoris, effectus, aut momenti; ideoque ipsa Anna
legaliter fuit rescissum & dissolutum. Mitto quod
sentientes, & dicto factoue, aut vllõ exteriori acti
vel indirectè contrarium asserentes, atrocissimis pena
um & patriæ proditorum supplicijs mactandi iudicari
& hæc ita fuisse definita & constituta in
totius regni Parlamento; omnesque regni Officia
vno ore & consensu ista comprobasse: Ducem
que Ducem, Edouardi regis impuberis Protec
rem, Comitum Lecestrensis (eius qui nuper, in ca
sula huius reginæ Protectorem egit) patrem, ma
tis post annis regio edicto idem omnibus
subditis denuntiasse. Mitto quod præter pontificem
cem Romanum, Lutherani Theologi coniungunt

*Parlamẽ.
Hen. 3. an.
28. ca. 7.*

an. 1553.

illud impium planeque nullum, idque iuxta literas
 sacras censuerunt. Nam quum rex Henricus multo
 auro à Vvitembergensibus theologis, & nomina-
 tum à Luthero & Melancthone qui Cæsari erant
 infensissimi elicere conaretur *approbationem repudiij*
 quod cum Catharina Cæsaris matertera fecerat, &
 matrimonij quod cum Anna Bolena contraxerat,
 id theologi Vvitembergenses concedere omnino recusarunt,
 literarum videlicet sacrarum autoritate adducti. Et
 quanquam regij legati magnifica quædam Germa-
 nis pollicerentur, totamque hyemem Vvitember-
 gæ transigerent, & regem valde cupere firmissimo
 fœdere cum duce Saxonie coniungi assererent (in-
 ter fœderis autem capita, *in primis sollicitabant vt diuor-
 tium regis cum catharina. Theologi Vvitembergenses pro-
 barent*) illi tamen perpetuo restiterunt, sese ita face-
 re non posse *per scripturâ dicentes*. Quod verò iste homo
 male sanus de iure pontificis in regnum Anglicanum
 ructat, videtur hominis phrenetici & vinolenti de-
 litium: nunquam opinor nostra memoria cuiquam
 sobrio in cogitatione venit. Nam si quod eiusmodi
 vetus & obsoletum siue verum siue imaginarium
 ius sit Romanæ Ecclesiæ in regnum Angliæ, id non
 ab Ina sed a Iohanne rege petendum est, cuius hi-
 storiam & si valde popularem, & in communibus
 tum Angliæ tum Galliæ annalibus & Anglicè &
 Gallicè & Latinè perscriptam, tamen magnus iste
 Angliæ Chronologus non intelligit. ita vbique ob-
 tusus & hebes Galloque dissimilis est, vt non in
 subili Gallorum sed potius *Bæorum crasso iurares*
aere natum.

*Iohannes
 Crispinus
 in actis
 Martyrâ.
 lib. 2. fol.
 67.*

*Sleidan.
 lib. 10. an.
 1536.*

Horatius.

Verum hæc & si quæ alias sunt huius generis (vt
 sunt innumerabilia) libens prætereo. Neque verò
 ista hoc in loco attigissent, nisi & iusta martyrum
 defensione, & simplex veritas, & scriptoris huius & ali-

orum istius generis infalsa stupiditas id exegit
& hæc quoque fuissent iam omnium sermonibus
contrita. Quum verò nemo ferè mortalium in
regionibus adeo rudis, & agrestis sit quin ista no-
quum ipsi pueri hæc in plateis cantillent, quum
se templorum valvæ & plateæ atque angustias
Parisienses clament.

*Carmina
in exequijs
reginæ Sco-
tæ Parisi.
an. 1587.*

*Iuno Iouis soror atque vxor, verum Anna Bolna
Et spuria Henrici filia, & vxor erat, &
Causa necis sancto fuit iniustissima Moro,
Quod Caput Ecclesie regem, iustæque repulsam
Coniugis, impurosque nouæ meretricis amores
Improbat. &c.*

quumque hoc verum esse ex omnibus ætatibus
stræ historicis vel Anglicanis, vel Gallicis, vel
cis, vel Germanis, vel Hispanis liquet, defensoribus
stultissimi & mendacissimi nugones hæc Cantica
mouere eaque sanctissimis & verè Apostolicis
gloriarum martyribus exprobrare quæ illi nunquam
facto vel dicto admiserunt, & quorum tractatus
quia Politica erant non Theologica nunquam
lebant se ipsos distingere, non magis quam Apollonius
in Neronis aut Domitiani tyrannidem inquit
& cuius accusationis nec umbram aliquam
stisium, capitales nimium & malitiosi eorum
uersarij poterant ipsis affingere, & quod non
martyres illi asseruissent, videt Christianus
quale fuisset perduellionis crimen, illis certe
Henrico patre, cum Edouardo fratre, cum Do-
nio Duce, cum tota repub. Anglicana, cum Cal-
cis, cum Lutheranis, breuiter cum tota ferè Eu-
ropa commune. Ita in hoc vno, postrema sepe
dacia perspicuè refellantur.

Et tamen ne quis arbitretur nihil subesse
cur illi gloriosi martyres interfecti sint, aut non

fuisse igne, ex quo isti sui que similes Apostatae tantum fumum excitant, fateor crimina perduellionis fuisse illis martyribus ut olim Christo & Apostolis obiecta, eosque talium criminu partim fuisse reos. Apud Anglicanae enim religionis & politicae conditores fixum & definitum est reos esse maiestatis laesa qui credunt symbolo Apostolorum, qui credunt Ecclesia Catholica, qui credunt in Ecclesia Catholica esse remissionem peccatorum, qui credunt Christo dicenti Apostolis & eorum successoribus, quorum remiseris peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt; qui credunt Christum dedisse Petro & Pontificibus claves regni caelorum, quas iam Evangelici Anglicani Petro ereptas reginae maiestati & naturali eius soboli (sic enim in Parlamento, hoc est in in Evangelio Anglicano loquuntur) Parlamentari autoritate condonant.

Crimina perduellio - nis propter que sacerdotes & viros nobiles in Anglia mactantur.

Ioan. 20. Mat. 16.

Parlamentum Eliz. 2. bertha anni 13. cap. 1.

Ex his fundamentis nascuntur illi istorum Parlamentares Canones.

Parlamentum an. 1. Eliz. bertha. cap. 1. Parlami. an. 5. ca. 1.

Si quis negauerit omnem Pontificiam auctoritatem spiritualem & Ecclesiasticam reginae competere, reus esto lesa maiestatis.

Si quis postulatus ut abiuret potestatem Ecclesiasticam Rom. pontificis recusauerit reus esto lesa maiestatis.

Parlam. ann. 13. cap. 1.

Si quis reginam dixerit haereticam vel schismaticam reus esto lesa maiestatis.

Si quis quemvis Anglum ab Anglicana religione ad Romanam persuadendo auertere conabitur, reus esto lesa maiestatis.

Parlamentum ann. 23. cap. 2.

Et quid ego particulares Parlamentorum canones recenseo, quum omnia quae religionem sapient, Missae, confessiones, coronae peccatoriae, picturae sacratae, cruces & reliqua Christiana, sint proditoria: quum esse sacerdotem sit crimen maiestatis laesa, sic enim non ita pridem in Parlamento decernitur.

Parlam.
anno. Eli.
27.
cap. 2.

Si quis Iesuita, sacerdos, diaconus, religiosus, vel quacumque persona Ecclesiastica in hoc regnum deinceps venerit, sebitur reus lese maiestatis, mortemque subiturus: & si quis laicus eum receperit, vel quocumque modo fuerit, damnabitur ad mortem & bonorum omnium raram, perinde atque fur aut homicida. Hæc sunt homicidia, hæc proditioes, hæc rebelliones prope Catholicos vel sacerdotes vel laicos in Angliam, utantur, spoliantur, suspenduntur, dissecantur, laur. Hæc sunt Calviniani Evangelij mysteria Calvinistæ ita predicando, demonstrant de reliam introducturos, & ad eandem fidei probationem, Gallicanam, & Nobilitatem & Clericatum pulum vi pertracturos, si unquam rerum impotiantur. Et qui unquam veterum Paganorum gillatores, qui Turcæ aut Mahometani talibus dacijs suam religionem propagarunt: Quis negat hinc manifestum esse, quod ipsa ista Protestantium conscientia quam nondum protinuerunt, eos doceat fœdum & flagitiosum Catholicos ob Catholicam fidem persequi, quum Satana eos ad crudelitatem impudicam à persequendo desistere non possunt, immensum odium contra fidem Christi, istis homicidiis & rebellionum nominibus stultissimè lant. Ita nimirum olim Apostata Iulianus propterea sæpe ait D. Chrysostomus omnes persequutores immanitate superasse) quia veris Christianis tribus martyrum honorem inuidebat, fraudes & sutias (vt egregiè describit Nazianzenus) persequentes contra Christianos, obduxit, omnique artificiose ut qui Christi causa patiebantur, tanquam contumaces & notosi plecterentur. & rursus. Furebat aduersus Iulianus Imperator, non quidem ceterorum Christianorum

Angli persequutores in persequendo Christi nos Iulianus Apostata similis.

Chrysost. orat. 2. contra Iulianos in fine, & hom. 4. in Matthæo. Nazianzenus orat. in laudem Casarij orat. 1. in Iulian.

modum magno animo impietatem profitens, sed callide & veteratorie agens. Vnde satagebat ut ipse quidem vim afferat, & interim non afferre videatur; non contra & supplicia perferamus, & eo interim honore qui pro Christi nomine patientibus haberi solet careamus. Hic Iuliani sordidus & abiectus mentiendi & dissimulandi spiritus in Anglos persecutores & Gallos Hugonotas Anglorum defensores immigrauit. Propter quod ut Iulianus olim, sic illi nunc omnibus persecutoribus rectè censeantur immaniores, & ex quo efficitur istos magis sui Evangelismi quàm Paganos sui Paganismi aut Turcas sui Turcismi pudere, quum ad illius turpitudinem honestandam crassioribus quàm vlli vnquam Pagani aut Turcæ, aut alij persecutores quicunque (præter Apostatam illum Iulianum) mendacijs abutantur, qui quidem est & fuit ab Evangelismi huius initio scriptoribus istis Evangelicis character scribendi ordinarius. Perpetuò enim densissimis mendacijs sua scripta omnia & scripturæ peruerfiones referferunt. & quanquam vir doctissimus & integerrimus qui historiam scripsit de vndecim milibus mendaciorum Iohannis Sleidani, numerum ipsum non exactè & mathematicè fortassis attingit, tamen vastam esse molem mendaciorum eius, & Catholici & Evangelici quoque fatentur. Quod si historici istorum ita sint affecti, à Theologis hæreticis quorum maximè proprium & insitum est mentiri, quid aliud quàm infinitam & perpetuam mendaciorum seriem & segetem expectabimus?

9. Vt ergo quoad hoc Evangelici nostri Paganis sunt longè deteriores, sic in illo item quod Pagani viros solos, nūquam fœminas: Pontifices maximos, non reges quanquam potentissimos, multo minus plebeios rusticos & bubulcos fecerunt suarum de

Apud
Nauclerō
to. 1. m
prafatione
Surj.

religione sanctionū auctores, interpretes & ceteros. At in Anglia Evangelicam religionem alii viri, alii ad pueri, hodie ad fœminam inconstanter voluntatem suspendunt, & fœminam (omnem) hanc legem posteris, illius Ecclesiæ infamiam & turpitudinem) Ecclesiæ caput adorant, quod ipse Calu-

Caluin. in
Amos. ca.
7. v. 13.

etiam in viro vt blasphemiam & sacrilegium abominatur. Ecqua Paganorum respub. adeo ridiculam impiè religionem suam omnibus ridendam putauit? Quod isti sacratissima Dei mysteria om-

Laiicus epi-
scoporum.
eius pasto-
rum, in
protestan-
tium Sy-
nagoga
iudex.

promiscuè peruulgant, quod sacras literas interpretandi non minus bubuleis & suarijs quam episcopis & sacerdotibus potestatem faciunt, quod verbum Dei ad hoc efficiendum illis non minus quam

istis attribuunt: imò quod initio magis ignorantibus eruditibus, magis ouibus quam pastoribus, potestatis illis opificibus quam doctoribus qui in te- atatem in theologia studio contriuissent, hanc potestatem impartiebant, ecquid magis bardum & barum dici potuit? Sic autem Lutherus de-

Luther 10.
2. lib. rati-
ones iudicij
Ecclesiæ de
quauis do-
ctrina.

libro quem integrum de eo argumento conserpsit: Christus adimit episcopis, doctoribus, & ceteris quicquid potestatem iudicandi de doctrina, ac utitur

omnibus Christianis in genere. Iohannis 10. oues vocem meam audiunt. Papa, episcopi, doctores, alij pastores ouium Christi habent quidem potestatem docendi, sed debent ferre iudicium vtrum illi vocem Christi vel non proponant, & rursus. Quapropter patres, Concilia, Episcopi, Pontifices, constituant, decernant, ordinem proferant, & arbitrio quid velint, non impediemus: sed potestatem qui oues Christi sumus erit iudicium vtrum vera & sententia vocis pastoris proponant vel non, & ipsi respondere, nostra censura & sententia subscribere debent. quod hoc modo insanierunt, hoc modo confuderunt omnia, & ex hac populari confusione in Ecclesia

cathedras & pulpita irruerunt; an Paganis, an Turcis sunt grauitate, prudentia, moderatione, villo modo comparandi? an Pagani olim, aut hodie Turcæ mysteria sua tam prophanè tractant? Num Romani libros Sibyllinos vel ritus à Numa receptos popularium libidini submiserunt? aut vlli vnquam Ethnici istiusmodi inconditæ multitudinis furore & tumultu Ecclesias sibi formauerunt? Multa sunt huius generis in Euangelicorum cæribus, omnia barbara, omnia prodigiosa, omnia Ethnicorû moribus agrestiora. Neque illud homini prudenti mature & consideratè Protestantica reliqua cum Paganicis conferenti obscurum esse potest, illudque certò polliceri ausim quæcûque sunt propriè Protestantica, hoc est quæcûque sic in eorum Ecclesijs sunt recepta vt ab ipsorum magistris & Euangelistis sint inuenta nõ autem à Catholicis traducta, ea esse simpliciter vniuersa Paganorû ritibus deformiora.

IO. Sed quoniam si singula persequi velim orationem meam in immensum excrescere necesse est, caput hoc articulo Protestantibus omnibus maxime communi & plausibili definiam. Suam illam solius fidei iustitiam exclusis operibus quantopere extulerint & de eo inuèro quantopere gloriati sint, norunt eruditi omnes. solus fidei iustificationem Calvin. vocat præcipuum Evangelicæ religionis sustinenda cardinem. Summa diligentia (inquit Lutherus) illustrare debemus articulum iustificationis per solam fidem, vt hic vult clarissimus sol è tenebris in lucem protrahatur. Quibus enim iustificationem non ex fide sola, sed ex fide & operibus querunt, ille ex Euangelio faciunt legem, ex Christo Moysen, imò ex Salvatore crudelem tyrannum. Hunc articulum qui non tenet, idololatra est, & perinde est siue sit monachus, siue Tudeus, siue Turca, siue Anabaptista. Hoc siquidem sub. ato nihil remanet nisi mera hypocrisis, impietas, ido-

IO.

Calvin. In-
stit. lib. 3.
cap. 11. §.
1.Luther. to.
5. ca. 2. ad.
Galat.

Ibi cap. 4.

Parlam.
anno
Elizab.
1. cap.
12.

Colloquium
Altenbur-
genſe à ſol.
137. ad
138. Ne-
colaus Gal-
lus &
Amſdor-
fius ibid.
Galat. 2.
10.

Optimo bo-
norum ho-
minum
opera ſunt
peccata in
Euangelio
Proteſtan-
tium.

tas, idololatria. Hanc ſolius fidei doctrinam à Cal-
no Eccleſiaque Geneuenſi, & Germanica Luthe-
rauiſta ſuis item fidelibus impoſuerunt. Ede-
mentari ſtatuto Angli, & ſeueriſſima lege ſan-
runt, neminem Miniſtrum cuiunq; Eccleſie
regnum illud eſſe præficiendum, qui non inter
liqua Anglicanæ religionis capita ſolam fidem
operibus iuſtificantem agnoſcat. nullum vt de-
ſit in iſtorum Eccleſijs latiùs ſparſum & receptum
generalius, quàm eſt hoc de ſola fide ſine operibus
Euangelicos iuſtificante. Quamuis enim plerumque
Germani ſcriptores longiùs prouecti, operibus
litem æternam obtinendam non modò non
neceſſaria quia fidei maiestatem & omni potestate
minuunt, ſed etiam pernicioſa eſſe contendunt,
que & diſcipulos ab eis ſtudioſiſſimè auertunt,
quoniam ea ſequitur ſuperbia & inanis gloriatio, &
torquent illud Apoſtolicum, *maledicti ſunt qui
operibus legis ſunt*, ſub quibus operibus legis illi
fidem opera omnia charitatis & pietatis que
iubet comprehendunt: tamen quoniam non
extremas ſingularum ſectarum opiniones exage-
das inquirò, ſed maximè publicam omnium
æquabili lance ponderare cupio, eam perma-
nentem inſaniam diſſimulo, & in hac generali
omnium hæreſi inſiſtam. At quæ ratio eſt cur ita
à iuſtitia Chriſtiana excludunt, eamque ſola
metiuntur? Duplex & vtrique in iſtorum Eu-
gelio valde efficax: prior, quia *DEVS* in
candò, homines non ex operibus, ſed ex ſola
fide iuſtificat; altera quia homines etiam ſanctiſſi-
mum optimè & ex ſancti ſpiritus gratia operibus
etiã tũ perpetuo peccant; & illa quæ putantur
perfectiſſima, tũ propter inſitam nature noſtræ
cupiſcentiã originã quæ opera talia luis lorde-

contaminat, tum propter nostram in operando imbecillitatem & imperfectionem verè peccata sunt mortalia, & iram Dei damnationemque æternam promerentur. De posteriore perspicuum est illud tritum axioma Lutheri, *iustus in omni opere bono peccat.* & Theodorus Beza in Genevensis fidei cōfessione, *Ipsi quoq; præstantissima hominum opera, si summo iure in eo inquiratur, nihil aliud sunt quam mera donorum Dei pollutiones, quemadmodum sæpe accidit ut rivus aliqui clarus & limpidus insicitur cloaca sordibus.* & Calvinus. *Quicquid optimum ab optimo viro proferri potest, aliqua semper carnis impuritate respersum & corruptum est, ut nec a sanctis exeat opus quod nõ mereatur iustam opprobrii mercedem.* Id quod Bucerus, & reliqui Protestantes in Colloquio Ratisbonensi, Brentius, & Georgius Maior tanquam certissimam veritatem contra Catholicos defenderunt. *Opera inquit nostra quantumcumq; bona sunt, a Deo nihil merentur per se quam pœnam: propterea quod [quod sæpius dictum est & sæpius repetendum est] sub maledicto legis & ipsa manent, & facientes relinquunt, etiam tum quum considerantur quatenus à nobis per gratiam Christi perscuntur. Aded enim legi nõ satisfaciunt, ut hæc nostra iustitia omnes, sint in conspectu Dei instar panni menstruati. Sunt (inquam) instar panni menstruati omnes iustitia hominis etiam iustificati. Hoc autem posito quod omnia hominum optimorum peccata sunt aded fœda, sordida, polluta & per se infernalibus flammis vindicanda, prius illud ex sola fide homines esse iudicandos & saluandos (si quidem vlli salutem adepturi sunt) sua vi consequitur. Et illud inter alios Lutherus perstudiosè incultat. *Opera quantumlibet sacra & ardua (inquit ille) religionum & sacerdotum, in oculis Dei prorsus nihil distant ab operibus rustici in agro laborantis, aut mulieris in domo sua**

P 5

curantis

Luther. 20.
2. in art. d
Leont dā
nati art.

31.
Beza con
fess. Genev.
ca. 28. 19.
Cal. instit.
l. 2. ca. 19.
9. 9.

Colloq. Ra
tison. pa.
366.

Luther. 20. 3
l. de capti.
Babylon.
fol. 78.

Ibid. in ve
spub. ad Ca
tharin. fol.
157.

Ibi, de liber curantis, sed sola fide apud eum omnia mensurantur
Iate Chri- Jeremie 5. dicitur, Domine oculi tui respiciunt fidem
stiana fo. 9

fus. Christus sic ordinauit vt nullum esset peccatum

Deus nihil credulitas, nulla iniuria nisi fides, sicut Iohannis 16
estimat bo- num personā bonā facit nisi fides, nec malam nisi ex
minū opera
sed solam
fidem.

tas. Hoc ille in cōcionibus, hoc in scholis, hoc
tis voluminibus adeo sollicitè docere & stabili-
natur, hoc denique per se ex priore fonte de
sanctis in omni opere bono peccantibus ita
superfluum sit multis locis vndiquaque collu-
velle collustrare; quod est nihil aliud quàm
ridiano fulgente, ad clarius perspiciendū loco-
velle accendere. Quare in vnica Lutheri con-
ne quoad hanc materiam acquiescam. Summa

Luther. 40
2. de votu
monasticu
parte 2. fo.
276. 278.

quit ille, summarum. Opera & vota nec per se
doceri possunt, nisi ea salutaria & vtilia dicantur ad
quid enim est docere opera & vota non esse salutaria
cessaria? quis audiet? quis amplectitur? quis si seruo
necessaria in vanum laborare vellet, maxime tam
vna tempore? Quare certum est eos putare opera sua
lia & salutaria. At docere ea salutaria esse, est hæresis
& apostaticū a fide, quum sola fides sit necessaria
taris. Quare vota & opera aut serio doceri & disci
sunt, aut apostare à Christo & excidere à gratia
tam docentes quàm attendentes. Sunt enim doctrina
niorum & mendacia, à quibus in sine resiliis cum
nardo in aeternum peribis. Hæc est summa doctrina
Protestanticæ de sola fide iustificante & non
faria operum adiunctione, quæ etsi à suis discipulis
fieri multi ægrè patiuntur, alij æquiori animo
rant; necessitatem tamen aliquam imponi, ad
uersè omnes aut certè plerique omnes nulla
centent ferendum: eamque necessitatem multi
bris & cōmentarijs refutauit Illyricus, & Nicolaus
Gallus, & Amfloxius, qui etiam in libro quodam

plur & inscripsit *Bona opera nocere salutē*, testatur & probat multis exemplis, Lutherum semper horruisse illas propositiones, *Christiani debent bona opera facere, & oportet illos bene operari*, quia fides sola absque operibus satis superque sufficit ad eos æterna felicitàte beandos. Quorum iudicium in suis sectatoribus ab operum necessitate liberandis, sequuntur ministri Ecclesiæ Saxonicæ, Lubecensis, Hamburgensis, Luneburgensis, Magdeburgensis, quibus itē subscripserunt, Ecclesia Brunsviciana, Prutenica, Vvismariensis, Mansfeildensis, Turingicæ, Ratisbonensis, Bipontina, vt ex libris æditis apparet, & in peculiari Lutheranorum Synodo traditur, & ipsi solitudiani ministri contra Maioristas papisticos (vti vocant) operum præcones gloriantur.

*Colloq. Al-
remb. vbi
supra.
Lut. fo. 169*

Et hæc quid hæctenus plana sunt, & quoad hanc vitam omnia sunt facilia & expedita. Omnibus enim, obedientiæ, castitatis, & honestatis vinculis perruptis, & perpotare, & peregrari, & deliciari liberum est, atque ita summa quidem cum iucunditate & otio hanc vitam transmittere. Verum de altera vita & iudicio futuro scrupulus aliquis hæret. Deus enim sæpenumero in literis sacris pronunciat se iuxta cuiusvis opera iudicaturum. Quum ergo fratres & sorores Euangelicæ genio suo liberè in hoc sæculo indulgentes fide solum Euangelica præditi ad illud tribunal sistentur operum bonorum inanes, qua distinctione terribilem illam gehenne ignis in æternum sustinendi sententiam declinabunt? Hæc nimirum difficultas multos è doctõribus valde torfit, qui item vt ea sublata discipulos suos securos redderent & in vtramque aurem dormientes valde laborarunt: at quàm vtiliter postea explicabitur. Primum verò quàm hæc doctrina sit vitæ cõmuni pestifera, quantum grauitate, modestia, sobrietate, Paga-

*Mat. 16.
27. ca. 25.
34. 35.
Rom. 2. 6.
1. Pet. 1.
17.*

Paganismus eam superet, id vero quàm fieri potest breuiter ostendendum est. Diximus supra ex tribus Paganorum sectis, solam Epicuræam factam esse religionem tollere, cum quibus in eo nostris Evangelicis apprimè conuenit. In hoc vicissim eorum fraternam concordiam, ut non aliter quam mellis illi Castor & Pollux, eodem ouo progredi se videantur. Epicuræi enim quum suas inuenerent respublicas Dei prouidentiam & religionem silentio sepelescentes, ad legum & Magistratum institutionem linguas calamosque vertebant, & leges composuerunt, & vrbes Magistratum imperio instituerunt, ij secundum Epicuræos in tranquillitatem modum statu nos collocauerunt, quæ si quis aboleret, vitam victuri essemus. Hæc quanquam suo loco quia tamen contra religionem intempèstie turbantur, saniores philosophi ut falsa & impia esse serunt. Hæc enim, aiunt isti, neque iuste neque verè dicitur. Nam si quis humanis legibus sublatis Socratica Cætonica nobis relinquat decreta, longè profectò abstrusius à vita belluina. Metuemus enim turpia, et honestè grauerabimur iustitiam, Deos, bonos Magistratus, quos nos vite nostræ custodes nos habere sentientes, turpissimum aurum quod supra infraque terram est pretium virtutum aquare censentes. Digna homine ciuili, digna philosopho, imò dignissima homine & Theologo Christiano oratio, quæ virtutem sui gratia persequitur docet, quæ angelos hominibus custodes & tutos vigilantes à Deo positos tradit, quæ homines Deo reuerentia ad honestatem incitat, quæ uirtutes non pannos menstruatas, non sordidas, non callosas (quibus nominibus ista sordida & lutulenta animalia utuntur ad suos ab eorum studio auertendos) sed aurum potius vocat, & auro gemisque in se supra terram pretiosissimis anteponit, ut homines

Plutarch.
de leg. Co-
lorem.

Plutar. ibi.

Sic Plato.
de leg. siue
de lege latione
dialo. 5.

Pagan. de
operib. bo-
nu multo
diuinitus
sentunt &
loquuntur
quam Pro-
testantes.

ad eorem amorem flagrantiores reddat, non aliter
quàm Apostolus Paulus opera bona *aurum argentum,*
lapidesq; pretiosos, idem quoque Apostolus, & ipse vnà
Saluator *thesaurum in celo repositum* ex quo immor-
talitatis corona conficitur, appellauit.

1 Cor. 3. 12.
1. Tim. 6.
19.
Mat. 6. 20.
Mat. 10.
21.
Luc. 12.
22.

Sed audiamus reliqua Paganorum illorum vt
deinceps exactius nostros Euangelicos cum illis
conferamus. sic illi pergunt *Quando ergo erit vita no-*
stra fera & belluina? Tum quum sublatu è medio sapientiu
documentis manebit ad voluptates exhortans doctrina,
qualis erat Epicuri, quum *prouidentia Deorum negabi-*
tur, quum ridebuntur ista.

Est oculus omnia cernens iustitia, &

Stans in propinquo commus videt Deus.

Deus siq; idem vt *& antiquitus traditum est, principium,*
medium, & finem tenet omnium rerum, quem sequitur iu-
stitia vindex eorum qui à diuina desciunt lege. Hæc qui
tanquam *fabulas contemnunt, vt Epicuræi, & ventre, cor-*
porisq; voluptatibus felicitatem metuntur, ijs lege & ver-
bere opus est, & talis brutorum vita est.

Consideremus iam vtrum hæc Ethnica fides illa
Euangelica sceditate (quo enim digno nomine ap-
pellanda sit prorsus ignoro) non sit multò præstan-
tior; imò consideremus vtrum illa ipsam Dei no-
titiã ex animis nostris non extrahat quam natura
ingenerauit, & ad eam flagitiorum impuritãtẽ non
exumulet, quam ipsi Ethnici natura duce hortue-
runt, à quorum vtroque Pagani philosophi sua dis-
ciplina Paganos suos auocarunt. Neque hic secreta
aut recõdita aliqua Theologia, nõ magna aliqua in-
genij solertia & perspicacitate ad iudicandũ op^o est,
sed vir quiuis ratione & honestate cõmuni imbul^o,
quẽ non Circæum huius Euangelismi poculũ tan-
quam ex homine in bestiã transformauit, idoneus
iudex

iudex esse poterit. Hoc à principio persuasum est
Cic. de leg. lib. 1. bus hominibus, (dicebant illi) Deos optime de bono
 genere mereri; & qualis quisque sit, quid agat, quod
 admittat, qua mente, qua pietate colat religionem, re-
 piorumque & impiorum habere rationem. At illi con-
 tra persuadere volunt DEVM non quid sit, non
 agas, non quid admittas, sed quid credas, quod
 gineris curare, nec operum piorum & impiorum
 re rationem, sed sola fide metiri omnia. Eoque

*Protestan-
 tiū doctri-
 na manife-
 ste tollit.
 Dei prou-
 dentiam,
 ipsumque
 Deum.*

potest aut ad DEI prouidentiam tollendam
 lestius, aut ad hominum vitam corrupendam
 gitiosius? Si enim Deus facta non considerat,
 ficium sceminæ in agro mulgentis vaccas, & con-
 tiam martyris ad tribunal tyranni pro Christi
 mine effundentis sanguinem, nõ in hac vita
 sed in futura quoque pari lance ponderat, nec
 rum alteri præfert; reliquas ergo hominum
 nes, & mundi totius opera non curat, non curat
 sed (vt inquit apud Sanctum Iobum propheta
 mo) circa cardines celi perambulat, & nostra non curat.
 rat. Nam si huius virtutis actum maximum &
 stantissimum nullo numero habet, certissimum
 alia minora quænis ab eodem proliis contem-
 negli. Et quid aliud garriebat Epicurus, qui
 negaret gratia & odio erga bonos impioque
 ueritex quo inferebant & rectè philosophi, Ep-
 Deum penitus non esse. Est enim Dei maxime
 prium tota scriptura sacra probante impio-
 scelera vlisci & bonorum benefactis præmia
 dere, ideoque verè dixit Tullius ab Epicuro
 nante re tolli, oratione tantum reliqui Deum: qui

*Cic. li. 1. de
 nat. Deorū
 Lactant. de
 ira Dei ca.
 8.*

quæ talis sit vt nulla hominum bonorum gratia, nulla
 ritate teneatur, valeat: quid enim dicam propitium
 Quorsum enim propitium nobis optemur
 Stoicorum instar omnia ducit esse paria, &

hanc theologiam profitetur se hominib. otiosis nō
 minus quam actuosis, & ad omnia virtutum gene-
 ra sollicitē incumbētibus beneuolum fore & pro-
 pitium. Ad humanam autē vitam horrendis flagitijs
 inquinandam, quodnam potest excogitari calcar a-
 crius? Quum enim ea sit perfectissima hominis vita
 quae ad diuinam iustitiam maximē conformatur,
 quemadmodū eō est perfectior apud homines lex
 quāuis, quo legi aeternae & diuināe magis aptē con-
 gruit & consentit, quid aliud ex hoc sequitur quam
 reipub. & Magistratus eodem loco aestimare debere
 oēs ciuium suorum actiones: nec qui capitis sui pe-
 riculo hostē à mēibus submouet maiori prēmio
 ornare, quam qui in taberna cum amicis hilariter
 aequalib. poculis exhauriendis certat. Valeant ergo
 prēmia apud hoc, tollantur ciuicā coronā Roma-
 norum exterminetur è rebuspub. iustitia illa distri-
 butiua qua aliter remunerantur duces, aliter mili-
 tes, aliter principes, aliter agricolē, aliter plebei suis
 lucris intenti, aliter Imperatores in reipub. salutem
 excubantes; omnes quidem tranquillē vitam a-
 gentes, sed alij supra alios pro laborum magnitudi-
 ne maioribus honoribus aucti: hoc (inquam) quo
 vno Philosophi probant reipub. naturam & vitam
 contineri, prorsus inuertendum est, & omnes sine
 distinctione pares habēdi exemplo diuini tribuna-
 lis, ad quod Christianorum hominum iustitia diri-
 genda est. Et quale deinceps poterit existere inter
 homines virtutis studium si hoc Euangelicorū a-
 xioma ponatur: Si enim Deus diuersa virtutum ge-
 nera diuersis premijs coronat, ergo nec diuersa pec-
 catorum genera disparibus supplicijs afficit. Ne-
 cesse (inquam) est, si opera pia suis destituantur prae-
 mijs, vt & opera quoque nefaria nullis castigentur
 supplicijs, quod & Lactantius vrget, & D. Hieronimus

*Protestan-
 tium doctri-
 na de operi-
 bus est euer-
 sio rerum-
 pub.*

*Arist. E-
 thic. li. 5. ca.
 1. 3.*

*Lactant. de
 1. 4. Dei ca.
 1.*

mus

*Hieron. lib.
2. in Iosim.
cap. 2.*

mus probat, & tota scripturarum series, con-
ratio conuincit. Quis ergo deinceps arduum
boriosum virtutis callem ingreditur? quis
nem, quis iram, quis reliquas animi corporis
turbationes frænare conabitur? quis non illi
uerfis effusas laxabit habenas, quando Deum
habet omnis licentiæ suæ authorem, saltem
quam sensurus est ultorem & vindicem. Et qui
tamen Christiani nominis adeo excors &
est, ut istos magistros Paganis Philosophis
æquare? Illorum sordes & lutum, horum
& auro purissimo componere? Aut vero magis
qua solertia & ingenij acumine opus est ad
fœda & horribilia ab istis optimis sanctissimis

Hieron.

internoscendum? quando ut Hieronymus
resibus ait *eorum prima initia narrare solum est*
non aliter hæc portentosa paradoxa recentia
abundanter apud hominem sanum refellere,
aureas Paganorum sententias repetere, est Chri-
stum quemuis in eorū admirationem rapere,
que & sine adiuncta aliqua refutatione satis

*Compara-
tio doctri-
nae Prote-
stantiæ &
Paganorū
de operib.*

gaganorum & Euangelicorū fidem lectori ma-
ctandam exhibere. Attendamus enim Euan-
gionantes. Sola, inquit illi, fides est ad
gloriam tribuendam necessaria & utilis: opus
cunque etiam si à gratia Christi & copiosissimi
Spiritus afflatu fluant, ad illud obtinendū
hil quicquam valent, nullius sunt portentes,
quid quocunque modo vel ad proximum iuuare
vel ad rempub. ornādā, vel Deum honorandū

*Cic. in som-
nio Scipio.*

ex flagranti charitate effeceris, nullius est apud
æstimationis. Qui contra Paganos
qui patriam conseruauerint, adiuuerint, auxerint
magis qui ad Dei gloriā propagandā incubuerint
certus est in cælo ac definitus locus ubi beati

sempiterno? Ecquis vir honestus ambigit vtra harum
 opinionū sit melior, sanior, & vitæ humanæ rebus
 que publicis salutarior? Deus solam in hominibus
 infidelitatem respicit, opera autem mala nihil pen-
 dit, nec vllis in altera vita cruciamentis vlciscitur si
 qui eius legem transgrediuntur modò fidē teneant.
 imò verò nemo est vel optimus qui non singulis ac-
 tionibus suis legem eam violat, quando omnia ho-
 minum optimorum opera sunt peccata, sordida &
 pannis menstruatis similia, & tamen illi ipsi homi-
 nes propter fidem tam sunt deuindicta supplicioq.
 declinādo securi, vt nec ipsa beatissima Dei mater,
 nec ipse Christus Iesus (ô monstra hominum) sit de
 Dei patris beneuolentia securior quàm ista sordida
 & tam fœdè maculata animalia. Hoc enim est in i-
 storum omnium theologia certum & decantatum
 axioma. Nam & Calvinus, *fidelis* (inquit) *non est nisi*
qui diuina erga se beneuolentia promissionibus fretus, indu-
bitatam salutis expectationem præsumat. Fidelis (inquam) nō
est nisi qui suæ salutis securitati innixus, diabolo & morti
confidenter insultat. & iuxta Bezam Ecclesiamq. Ge-
neuensem, si vel solam fidei scintillam, aut minimum fidei
effectum tota vita semel senserimus, de aterna salute securi
debemus esse. & Lutherus. Quia fide renati sumus filij atq.
heredes Dei, pares sumus in honore & dignitate D. Petro
& Paulo, S. Despara virgini, ac diuis omnibus. Habemus e-
undem thesaurum à Deo bonaq. omnia tam largiter
quam ipsi. Zuinglius autem qui opera sua quæcun-
que non minus quàm Lutherus & Calvinus pollu-
ta credit, quia tamen Euangelicam fidem Luthe-
rana diuiniorem excogitasse se putabat, ideo & is
multis gradibus Lutherum supergressus, suis disci-
pulis omnibus quanquam flagitiosissimis, iuxta E-
uangelium tamen ab illo inuentum fidelibus, Deus,
 (inquit,) *pater non minus fauet nec minus propitius est*

Protestan-
tium quam-
uis impius
simorū, im-
mensa est su-
perbia &
præsumptio
de sua sola
fide.

Caluin. In-
stit. li. 3. c.
2. §. 16.

Confessio
Christianæ
fidei Gen.
ca. 4. §. 20

Luther. to.
5. narrat.
in 1. Pet. c.
1. fol. 442.

Zuinglius.
1. in actis
disputat.
Tigurina
fol. 627.

Q. quoniam

quàm Christo filio suo proprio. Fidelem huiusmodi non
 quàm filium suum tuebitur, nec minus quàm filium suum
 aeterna morte eundem liberabit. Non minus colum illi
 faciet quàm filio suo unigenito. hæc ille. Ergo illi
 omnium mortalium sint maximè inquinati omnia
 flagitiorum maculis notatissimi, quum fateantur
 se nihil aliud posse quàm peccare & legem dei
 transgredi, Deique maiestatem offendere, ut
 desperatissima sua confidentia & fiducia (quæ
 dem mendaciter vocant) non modò impudentibus
 sibi pollicentur, sed eandem etiam cum Sanctis
 omnibus, cum beatissima virgine, ipsoque
 Christo Dei gratiam & fœlicitatem. Quanta
 impudentia? quàm satanica superbia? quàm
 na Dei irrisio & despicientia? ut quum eum à te
 mo scelere lædi dicas, eum tum maximè tibi
 uolum gloriaris, & non modò nullam neque
 impudentia tua pœnam verearis, sed etiam
 simas in cælo coronas tibi debitas iactes! Quæ
 sunt hæc nō hominum sanorum dictata, sed
 forum & phræneticorum blasphemæ! quæ
 gis prophetice & Apostolice Pagani.

Est oculus omnia cernens iustitiæ, &

Supra.

Stans in propinquo cominus videt Deus,
quem sequitur iustitiæ vindex eorum, qui à diuina
curt lege. Quis est mortalium humana forma
 tus qui solo naturæ lumine nō videat illa Evangelii
 corum esse belluina non humana, hæc Paganorum
 esse honesta, & tum diuinæ maiestatis altitudinem
 humanæ indolis dignitati consentanea? Deum
 nihil certius & exploratius esse potest quàm
 Paganum, tum fore vitam nostram belluina, tum
 pientum virorum documentis sublati, manebit ad
 tes exhortās doctrina, qualem sublato deorum timore
 Epicuræi prædicabant. Quam doctrinam quædam
 sopor

suppresso Epicuri nomine isti Euāgelici induxerūt,
 sequentium virorum documenta, quotquot Ecclesiæ Ca-
 tholicæ annis mille quingentis præfuerunt asper-
 nantes, opera quia carni molesta, satisfactionem
 quia voluptatibus aduersariam, Ecclesiæ disciplinā
 de Quadragesimæ ieiunijs, de castitate, de votis, de
 vigilijs, tanquam licentiæ Euangelicæ repugnantē
 funditus profligantes, verum est eorum vitā qui illis
 adhærescunt esse belluinam, & tum Dei timoris, tū
 ciuili honestatis inanem. Deum enim timere nō
 possunt quorum primarium caput ex quo solius fi-
 dei iustificatio pendet, est Deū non timere. Sic enim
 fidem suam definiunt vt sit diuina ergo eos beneuolenti-
 a, Infirmi certāq; cognitio, plena qualis de rebus compertis
 probatis esse solet, quæ eos fiducia & audacia compleat vt
 tranquillis animis audeant se in conspectum Dei sistere, quæ
 omnem timorem longissimè excludit. Ex quo de-
 inde consequens est eos Deum omnino non crede-
 re. Verissimum est enim illud Tertulliani & Lactā-
 tii Vbi Deus non timetur, nisi vbi non est? Nam vbi Deus,
 vbi metus erga Deum qui est initium sapientiæ, atque ita
 Deus ipse per prophetam docet, si ego dominus sum vbi
 est timor meus. Ergo quum timorem Dei; & (quod
 necessario sequitur) Deū ipsum isti boni Euange-
 licæ sui Ecclesijs auferunt, suorum sectariorum
 vitam verè belluinam efficiunt. Et deinde quum ex
 eodem principio non minus euidenter fluat quan-
 ta cogitari potest maxima in vitam comunē mo-
 rum impuritas, quando Dei timor potentissimū est
 ad homines in officio & honestate ciuili coërcen-
 dos vinculum, eodem argumento efficitur bellui-
 na vitam induci ab istis Euangelij præconibus, qui
 ablato Dei timore & iustitia scelerū vindice, securā
 sibi suisque arrogant diuinæ beneuolentiæ certi-
 tudinem, qua se nō magis quam beatissimam Vir-
 ginem,

Protestan-
 tes non ti-
 ment Deū,
 neq; iuxta
 sua doctri-
 nā timere
 possunt.

Cal. Infirmi.
 li. 3. ca. 2.
 §. 7. 15.

Tertul. de
 præscript.
 Lactant.
 de ira Deū
 ca. 8.

Malac. 1. 6
 Protestantes
 sine Deo.

Q 2 gineti,

UNIVERSITÄTS-
 BIBLIOTHEK
 PADERBORN

ginem, ipsumque adeo Christū, à deo damnate se superbissime iactitant. Longè autem alio Pagani magistri tum quoad honestè viuendum quoad religiosè de Deo, & humiliter de seipsum, discipulos suos instituerunt. In quibus horum Euangelicorum novos Apostolorum Philosophis, illorum Lutheros, Caluizungios, horum Platonibus, Ciceronibus, Aristarchis comparat, is nunquam quid est vera philosophia, vel primoribus labris degustauit.

II.

11 Et hæc quidem ex plurimis pauca, selectissima & toti Euangelismo omnibusque sectis communia discrimina non obscure distrahant veterem Paganismum qualis ante Christum terrarum orbem obtinuit, ista euangelicorum stasia multo esse sanctiorem, siue civilem hominum vitam, siue generalem rerum publicarum statum, siue Dei gloriam & honorem respicias. Alia quoque plurima suppetunt, omniaque clarissima fundamenti argumenta. Ita enim ferax & fructuosa in hoc genere istud Euangelium, ita est omnium rerum hæresum lerna quædam & chaos, ita est summa quæque 1. ab Ario & Eunomio solas scripturas recipientibus & traditiones omnes respicientibus, 2. à Simone Mago & Manichæo negantibus, 3. ab eodem Simone & Pelagiano arbitrium, 4. ab Ariano principè civile Ecclesiæ caput statuentibus, 5. ab Iuliano ieiunia prodesse negante & coniugalitatem virginitati exæquate, 6. ab Aërio & Nestorianis reiicientibus preces & sacrificia pro defunctis, 7. à pseudapostolis solam fidem salutem necessarios predicantibus, 8. à Pelagianis tollentibus originale peccatum, 9. à Circumcellionibus & Donatistis negantibus Ecclesiam Catholicam toto orbe

1. Epiph. har. 73. 6. 9
Athan. de synod. A. rim. & Sc. leucia.
2. Clem. li. 5. recog. August. de her. 3. Tert. de præscript. Euseb. l. 5. ca. 19.
Vinc. Lyr. ca. 34.
4. Athan. supra.

5. Aug. de her. 6. Aug. ib. heres. 75.
7. Aug. de fide & op. nib. ca. 14. & de heres. 54.
8. Amb. de her. 89.
9. Aug. ibid. 67. & Optat. l. 2.

fam, suffodientib. alraria, spoliantib. Ecclesias, graf-
 fantib. in Catholicos ferro & flama, perpetuaq. ma-
 ledicentia Ecclesiam Romanam tanquam Apostolicam
 & Antichristianam lacerantibus, ita (inquam) hæc &
 alia huiusmodi ab omnib. primitiua Ecclesie hære-
 tarchis mutuo sumpta in hoc Euangeliū nouum
 tanquam in sentinam & cloacam quandam congesta
 sunt, vt quæ antiquissimi doctissimiq. patres Ter-
 tullianus, Epiphanius, Athanasius, August. Ambros.
 afferunt ad singulares illos hæreticos Paganismi ar-
 guendos, ea multo plenius & cumulatius in hoc E-
 uangeliū ex illis vetustis hæresib. multisq. nouis nu-
 per inuentis coagmentatū conueniant. Sed quādo
 hoc satis vt spero euidenter demonstrauimus, super-
 flūū est in re non dubia probationib. vt non neces-
 sarijs. Verū siquidē est illud Tullij, perspicuitatē argu-
 mentatione eleuari. Quum enim quippiā & ratione &
 experientia constat, vt ignē calefacere, solē lucere,
 qui hoc deinceps nouis argumentis ex intima Phi-
 losophia petitis amplius comprobare velit, necesse
 est vt & seipsum in multas difficultates cōijciat, &
 auditorē etiā nō mediocriter obrurberet. Quumque
 hoc quod de ista plusquam Ethnica Euangelicorū
 nostre tempestatis apostasia probare velim, & ratio-
 nibus ex ipso Euangelio ductis, & certis experimē-
 tis, & luculentis ipsorum Euangelistarū confes-
 sionibus paruerit, operæ pretiū non est iugulare mor-
 tuos, & extentē hanc in omnium Christianorum
 natibus lernam amplius mouere.

Vnicam tamen appendicem à me vel inuito ipsa
 orationis series atque ordo extorquet, sine qua mā-
 cum quodammodo & imperfectū est quod proxi-
 mē de sola fide diximus; cuius horrenda impietas,
 non solum ad deprauandam humanam vitam, nec
 solum ad auferendum Dei in hoc mundo prouidē-
 tiam,

Q 3

tiam,

Vide supra
 §. o. fo.
 105.

Cic. de nat.
 deorum.

riam, misericordiam, iustitiam, sed multò magis
 gisq. directè ad delendam resurrectionis, ut
 futuri, & inferni, & cœli fidem pertinet: idcirco
 celle est pauca de hoc sublimi religionis Christi
 mysterio apponere, ex quo tota pendet Christi
 carnatio, & vita, & mors, & passio, & resurrex-
 ta denique Christianorū religio, & quicquid in
 stamento vel nouo vel veteri continetur. Ex-
 aūt quàm potero breuissimè, neque enim
 ra est vt accuratā aut prolixam aliquam orationem
 desideret. Quin ergo resurrectio, iudiciumque
 summa sit religionis nostræ, eoq. sublato omnia
 uina & humana confundantur, nemo Christianus
 ambigit, & Apostolus Paulus solidè ostendit
 futurum iudicium, non est resurrectio? ergo, &
 ille, *Christus non resurrexit, ergo ridicula est fides Chris-*
ianorum, ergo inanis est prædicatio Apostolorū, ergo etiam
bibamus, nec ab vlla luxuria, libidine, ebrietate,
nullo peccato, & vel animo iucundū est vel letum
abstineamus. At absit (inquit Apostolus) vt v-
iusmodi cogitatio in animum hominis veteris
Christiani illabatur. Est ergo certissimo futurum iudicium
quando ad seuerissimum & iustissimum Deum
nales mortales, omnes sistentur. Atque hoc post
Christi resurrectionem adeo fuit in omnium peccatorum
radicatus infixum qui Christi nomen audierunt
ipsi quoque Turcæ in suo Alcorano resurrectionem
& iudicium vniuersale sequuturum firmissime
dāt. At quem in finem iudicium illud expectant
quid (inquam) est in eo iudicio peragendum? &
est in tota scriptura crebrius & manifestius
Apostolis Christi vel ab ipso Christo iudice expre-
sum. Omnes nos (inquit Apostolus Paulus) manifeste
ri oportet ante tribunal Christi, vt referat vniuersis
propria corporis prout gessit siue bonam siue malam vni-

2. Cor. 15.

Alcoran.

Alcoran 2.

10. 32. 33

46. & pas-

sim.

In iudicio

extremo o-

pera exiam

mandat.

2. Cor. 5. 10

enim quodcumque fecerit bonum hoc recipiet à domino, id- ^{Ephes. 6. 9}
 que sine vlla acceptione personarum secundum vniuscuius- ^{1. Pet. 1-}
 que opus. Et quemadmodum in humanorū iudicio- ^{16.}
 rum actionibus, qui integrè & incorruptè iudicant
 ab omni alia circumstantia oculos auertunt, & rem
 de qua agitur directè examinant, & de personæ iu-
 dicandæ innocentia vel damnatione secundum al-
 legata & probata sententiã ferunt, non aliter euan-
 gelista Christi illustri imagine ab humanis iudicijs
 sumpta vbi libri, singulorum reorum facta bona &
 mala complectentes proferuntur, diuini iudicij for-
 mam nobis repræsentat. Vidi (inquit diuinus Euan- ^{Apoc. 20.}
 gelista) mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu ^{12.}
 throni. & libri aperti sunt, & alius liber apertus est qui est
 vita; & iudicati sunt mortui ex hijs quæ scripta erant in
 libro. Quid verò illic continebatur? aliorum sola fi-
 des, aliorum sola infidelitas? vt ex hac dispari per-
 suasione diffimilem iudicij sententiam acciperent?
 Nihil minus, sed iudicati sunt ex his quæ scripta erant in
 libro secundum opera ipsorum. Quod ne quis fortè for-
 tuito elapsum existimet, mox repetit & seuerius vr-
 get: iudicatum est inquit de singulis & bonis & malis, & ^{1. Th. 5. 13.}
 fidelibus & infidelibus, secundum opera ipsorum. Quod
 totum efficacissimè impressit suorum mentibus
 Saluator ipse, quum denuntiauit filium hominis
 venturum in gloria patris sui, & tunc redditurum vni-
 cuique secundum opera sua. Procedent vtique qui bona fe- ^{Mat. 16.}
 cerunt in resurrectionem vitæ & gloriæ, qui verò mala ^{27.}
 egerunt in resurrectionem iudicij & damnationis, isti ^{1. Cor. 5. 29.}
 pro malis operibus in inferno, illi pro bonis in cælo ^{Mat. 5. 12.}
 mercedem copiosam percepturi. Hæc quū sit certissima
 Apostolorum & Christianorum qui vllis vnquam
 sæculis extiterunt fides, quū hoc ipsa iudicij notio
 & significatio requirat, adeo vt & Turcæ qui à Chri-
 stianis iudicium hoc extremum hauserunt, vnà ab

Q 4 iisdem

Alcoran. *Alcoran.*
 Azoran. *Azoran.*
 26.
 Protestan- *Protestan-*
 tiū doctri- *tiū doctri-*
 na de sola *na de sola*
 fide direclē *fide direclē*
 tollit iudi- *tollit iudi-*
 cium extre- *cium extre-*
 mum.
 2. Pet. 2. *2. Pet. 2.*
 78.
 Supra fo. *Supra fo.*
 233.
 Mat. 23. *Mat. 23.*
 34.
 iisdem Christianis hunc iudicij sensum & sententiam
 arripuerint, appetitissime fatentes Deum omnium
 actus libro scriptos reuelaturum & statim libe-
 rum & deinde viros bonos locaturum in par-
 malos abiecturum in inferos: Evangelici de hoc
 mo & supremo mysterio, quàm præposterè &
 tiosè sentiant ea quæ superius exposuimus ab-
 docent. Ex diametro enim pugnat cum hac
 de operib. bonis prædicatione, eorum contra-
 bona inuectiua & quæ semper in ore habent
 bonorum cum sordibus & pannis inquinatis
 ratio. Si opera piorum non merentur laudem sed opprobria
 ut inquit Calvinus, si mera sunt donum Dei potius
 ut vult Beza cum Ecclesia Geneuensi, si sub
 Eto legis & ipsa manent & facientes relinquunt, ut
 dicunt & sæpius repetendam affirmant Bucerus,
 tius, & reliqui illi in Colloquio Ratisbonæ. actum
 nunquam certè iudex iustus qui secundum consuetudinem
 sententiam laturus est, his operibus vitam æternam
 largietur. Etsi verum sit illuc Lutheri, sacra &
 protestantissimorum hominum, ipsorum si placet
 stolorum & Prophetarum opera in oculis Dei
 nihil distare ab operibus rustici in agro laborantis, aut
 mina interim in domo marito suo prandium apparere
 quia sola fide apud Deum omnia mensurantur, qui sic
 nauit ut nullum esset peccatū nisi incredulitas, nulla
 nisi fides; falsissima est ergo illa iudicij extrema
 scriptio quam oculis nostris in Euangelio
 Christus Iesus subiecit: Venite benedicti patris
 possidete regnum paratum vobis quam ob causam
 esuriui enim & dedistis mihi manducare, sitiui &
 distis mihi bibere, hospes eram, & collegistis me, & non
 qua misericordix opera mihi fratribusq. meis
 stitis. Et ex altera quoque parte, discedite malis
 in ignem æternum. quam ob offensam & peccatum
 vestrum
 tum &
 suis m
 ego l
 pliff
 vide
 apote
 mon
 Chri
 mis n
 in ce
 iudic
 miser
 consp
 die p
 cem a
 marce
 cit H
 mod
 rum
 quam
 tre sa
 boni
 tation
 isti, h
 enim
 apud
 alleu
 runt;
 mita
 dinan
 gio e
 bla'p
 quam
 strate

vestrum quia esuriui & non dedisti mihi manducare, si-
 tum & non dedisti mihi potum, hospes eram & non colledi-
 stis me, nec reliqua charitatis opera exercuistis que
 ego lege Euangelij præscripseram, & quibus am-
 plissimam hoc tempore mercedem promiseram. Et
 vide mihi Christiane lector, an non isti immanes
 apostata, perinde vt prisci illi Gigantes singulari
 monomachia tanquam confertis manibus cum
 Christo dimicent, & quasi aggestis in vnum altissi-
 mis motibus non aliter quàm illi Enceladi & Briarei
 in celum conscendere nitantur, vt eum è solio suo
 iudicatio deturbent. Quid enim Christus? opera
 misericordiae & pietatis magnam habent vim in
 conspectu patris mei, & ex illis in extremo iudicij
 die pronuntiandum est, vsque eò vt si quis vel cali-
 cem aqua frigida dederit alicui in nomine meo, propterea
 mercedem suam sit habiturus. Quid autem Euangeli-
 ci? Hoc longe secus est. nec enim ista parua tatum-
 modo, sed illa magna etiam, illa ardua vel marty-
 rum opera contemnit Deus, neque magis aestimat
 quàm si quis cum amicis conuiuetur, & pleno ven-
 tre satur in vtramque aurem dormiat. Christus &
 bonis & malis pro bonorum & malorum operum
 ratione æternam vitam mortemque denuntiat: at
 isti, hoc (inquit) papisticum & falsum est. nec
 enim operibus vel bonis vel malis, sed sola fide omnia
 apud Deum mensurantur. Christus se damnaturum
 allerit eos qui omitendo charitatis officia peccave-
 runt, hij illud Christi iudicium corruptum esse cla-
 mant, & iudicio Dei patris contrarium, qui sic or-
 dinant vt nullam esset peccatum nisi incredulitas. Reli-
 gio est mihi Christiane lector in istis crassissimis
 blasphemijs immorari. Neque certe aliud cogito
 quàm digitum ad fontem intendere, & common-
 strare viam qua tu ingrediens copiosius istorum im-
 puritatem

Protestan-
 tes quàm
 diuè se
 opponunt
 Christo.

Mat. 10.
 42.

Q

puritatem detegas, eamque cum aduertentia
 tiore zelo perhorrescas. Quum enim de hac
 ria agunt, singulæ eorum sententiæ & senten-
 rum particula, totidem sunt blasphemiz, doct-
 & iudicio Christi rectis quasi lineis opposita,
 aliter quàm aqua & ignis, supera & infera, Ch-
 & diabolus; adeò vt quæ Christus affirmat,
 negant, quæ ille extruit, isti diruunt, & quot
 de sua præditos Christus ob opera nefaria
 ignibus addicit, eos isti quamuis omnibus
 bus Sodoma & Gomorrha tetrionibus coop-
 modò noua Lutheri euangelica fide imbutos,
 ferni sedibus eripiunt, & in caelesti gloria
 uito Christo collocant, & illic beatissima Vir-
 ipsique Christo pares faciunt. Quæ omnia
 stupida sunt & horrenda, & tamen adeò pla-
 que in oculos hominum vel simplicissimorum
 currentia, vt nonnulli posteriores Euangelici
 adeo asininos magistrorum suorum lapsus
 dare studuerint. Quare & alteram fidei su-
 rem corrigentes, fatentur quidem homines
 les ob peccata sua damnari, ideoque in illis
 incredulitatem non esse damnationis causam,
 quoad fideles, ne soli fidei quicquam derogent,
 um illud antiquum mordicus premunt, & Ch-
 sti atque Apostolorum verba de operibus bonis
 credibili impudentia cauillantur, modò nugæ
 Christum *improprie* loqui, modò *legaliter* non
 gelicè, vt decebat Mosem non vt conuenit
 Christo; modò quod *impossibile* in se videntur
 onem apponat, quo homines agnoscant suam impotentiam
 Sed tandem quum in omnes se formas & fig-
 verterint, ad illam sacram anchoram decurrunt
 vt ea verba de incredulis verà dicant *simpliciter*
credentibus tamen intelligi volunt salua dispensatione
 Euan-

Matt. 7.
23.

Protestan-
 tes quàm
 misere &
 impudèter
 torquent
 perspicua
 Christi
 verba.

Illyricus
 glossa in
 Matt. 25.
 & ad
 Rom. 2.

Id. m. glossa
 in Matt.
 cap. 17.

Euangelij noui secundum quam etiam peccatores modo credant, vitam assequuntur æternam, non propter opera sua quæ sunt immundissima, sed propter opera & iusticiam Christi gratis per fidem illis imputatam. Quo extremo refugio præterquam quod verbis Christi nimium prophanè illudunt; præterquam quod multo maiorem ostendunt reuerentiam erga insana Magistrorum suorum placita quàm erga sacrosancta Christi & Apostolorum oracula, quum ad illorum nequitiam defendendam hæc planè & dilucidè posita tam improbè distorqueant, & tot flexiones atque diuertacula quærant; præterquam quod formam iudicij à Deo positam proflua abolent & novam à se inuentam inducunt, opera quæ Deus examinanda dicit, à iudicio hoc remouentes, & solam fidem requirendam supponentes; præterquam quod absurdum cui mederi volunt ex vna tantum parte declinant [Christum enim quum in iudicio illo incredulis ob mala opera æternam mortem denuntiat, fatentur esse veracem, quum verò is eodem tenore & forma verborum credentibus ob bona opera vitam æternam adiudicandam pollicetur, hoc loco quæstiones neccunt, & tergiversationes quærent, & denique ad extremum directè negant esse verum, nec posse id tribui operibus quæ sunt immundissima] præterquam quod expressè se ipsos faciunt Christo superiores, suosque Magistros iudices præponunt Christo ipsi, cuius in iudicando verba restringi volunt iuxta dispensationem Euangelij noui quod istorum Mahometes Lutherus fabricauit, vt non aliter quàm Mahometes suo Alcorano, sic isti suo Euangelismo Euangelium Christi corrigant & emendent: præter hæc & huiusmodi absurda horribilia, vt suos sectatores in effusa scelerum omnium licentia

licentia & impuritate obfirmant, qui etiam in
 terrimis flagitijs immerſi vivunt & moriantur
 dō fidem tamen Evangelismi huius teneant, &
 ſaluos fore ſine controuerſia confident (& pro
 mant) de vita æterna adipiſcenda certi ſunt &
 ri; hanc ob cauſam, tribunal hoc Chriſti fac
 reliquorum omnium corruptiſſimum, &
 Deus ipſe in lege ſua cum primis abominatur
 quum iudicium hoc eō pertineat, vt æquiliſſi
 ce Chriſtianis bonis malique pro ratione ope
 ſupplicia decernantur vel præmia: & iuxta
 ipſorum confeſſionem Evangelici grauiſſima
 gitiorum maculis iniuſti coram Chriſto com
 ant non minus quàm reliqui Chriſtiani; hic tamen
 vbi ſine acceptione perſonarum omnia tranſi
 bebant, Chriſtiani alij propter peccata ad id
 abripiuntur, Evangelici autē qui ſua pari impu
 tate, & maiori fortallē in peccatis accumulata
 impudentia grauiorem damnationem promer
 rant, æternas beatorum ſedes conſequuntur. Q
 eſt hæc forma iudicij? quæ iuſtitia tenuiſſima
 cies vel vmbra? Si quod ipſi ponunt vtrique
 ſunt, vtrique peccatores, vtrique æternis ſuppli
 digni; ſi item quod Chriſtus & Apoſtoli plani
 ſtatuunt, hoc eſt tribunal iuſtitia, vbi iuſte ſerua
 cuiusque opus iudicandum eſt, ergo operibus par
 æquum erat vt par quoque ſupplicium reperi
 tur. Id enim poſtulat iuſtitia, id requirit officiu
 incorrupti iudicis, id ſcripturæ ſacræ fieri debet
 vbi que teſtificantur in omni iudicio vbi iuſtitia
 æquitas vigent ſuamque vim obtinent. At
 quum iuxta Proteſtantes hic longè ſecus fiat, quod
 de operibus paribus tam diſpar pronuntiat
 tentia, vt ex reis duobus qui eadem omnino crim
 na admiferunt, alter æternis adiudicetur gaudi
 alter autem

*Iudicium
 Chriſti ex
 tremum
 iuxta Pro
 teſtantium
 doctrinam
 eſt longè
 iniquiſſi
 mum.*

alter æternis addicatur tormentis; negari nūquam
 certè potest hoc iudicium esse ter & amplius ini-
 quissimum, quale iustitia vera condemnat, recta ra-
 tio abhorret, integra bonorum hominum tubuna-
 lia rejiciunt, & Deus ipse in sacris literis pronuntiat
 execrabile. Vbi enim de iustitia agitur, vbi iustè &
 æquabiliter *ex operibus & iuxta opera*, vt hoc in loco
 iudicij sententia est, vt is qui condemnat & pœnis ad-
 dicet virum *iustum*, sic is quoque qui *iustificat* & præ-
 mio afficit *impium*, *uterque abominabilis est apud Deum*,
 ideoque & isti impurissimi Epicuri qui hanc inæ-
 qualitatem Christo iudici affingunt vt seiplos à ne-
 cessitate bene operandi liberent, magis intolerabi-
 lem ei iniuriam faciunt quàm ipse Mahometes &
 Saraceni, qui Christum in extremo illo iudicio iudicem
 fore negant, sed tantum testem faciunt vt & prophetas re-
 liquos. Longè enim præstat iudicem omnino non
 esse, quàm quum iudicis officium susceperis, ini-
 què & iniustè susceptum administrare; quemad-
 modum multò est vilius sacerdotem perpetuò esse
 mutum, & è suggesto nunquam vocem emittere,
 quàm falsas inde opiniones ad auditores inficien-
 dos spargere.

12. Et hætenus Evangelismum (quem vocant) 12.
 huius temporis veteri Paganismo longè esse nequi-
 orem & infideliorem, & honestati, naturæque hu-
 manæ & principijs religionis à Deo omniū creato-
 re primò cum rerum creatione homini insitus ma-
 gis hostiliter aduersantem, satis illustribus vti spero
 argumentis euicimus, non tantum ijs quæ sunt ex
 generali patrum primitiæ Ecclesiæ deducta, qui
 semper omnem hæresim Paganismo nequiores
 exilimarunt: sed etiam ex proprijs & particulari-
 bus huius hæresis initijs, causis, effectis & doctrinis.
 Nam & originem habuit à Satana, vti architecti
 ipsi Lu-

Proverb.
17. 15.
Deut. 2.
51. & Ex.
od. ca. 23.

Agout.
49.

Summa
huius capi-
tu.

1. ipsi Lutherus & Zuinglius proclamant, quo fingi potest magis horribile? & magistri eius mularunt quidem honestatem; sed incredulitate prudentia sua publicarunt periuria, & apostatice
2. vota rupta, fractamque Deo fidem, & libidinis spurcas, & animos totos in carnis Venerisque dibus demersos, vt nihil inter eos & sues, aut ros, aut equos admissarios fuerit discriminis: que sectariorum greges eodem libidinis spiritu pleuerunt, vt à rebus Veneris non magis quæ cibo potuque se posse abstinere prædicent. Turci autem & Pagani legislatores à dijs immortalibus leges suas fuisse traditas constanter asseruerunt: ipsi longe alià grauitate morum & honestate præditi; suosque Turcas & Paganos ad longè probitatem magisque virilem continentiam tuerunt. Iam quum diuisio inuictum sit falsum argumentum, vnitas autem probabile (quod non necessarium) veritatis iudicium, Evangelium vna ætate in plures sectas, easque infestissime diuidentes mutuo distracti sunt, quàm vel Greci & Romani ante Christum à primis rerum publicarum initiis, vel Turcæ & Saraceni post Christum à plusquam nongentis. Et quemadmodum inter quibusdam animantibus perpetuas generant inimicitias, vt leoni cum dracone, elephanti cum nocerote, cornici cum noctua, araneo cum serpente: non aliter Deus vt omnibus declararet istius heresis authores fuisse superbissimos & Satanae spiritibus inflatos, inter quos semper sunt iurgia, ita eos inter se commisit, vt à primo vtriusque Evangelij exitu vsque ad extremum vitæ diem, alter alterum abominabilem, sicut archam, impostorem, scurram, cinadum, & perditum creaturam literarum corruptorẽ, in clamauerit, & toris luminibus emissis alter alterius impietatem detestaretur.

*Proner. 13.
16.
Lutherus.
Zuinglius.
Supra fol.
494.*

quæ qualis repugnantia vel in alcorani vel in Paganorum
 superstitionum authoribus nunquam aliquando apparuit. Quod si formam religionis ab
 istis introductæ intueris, nec prima illic reperies religionis
 cuiuscunque lineamenta. Quod enim omnes nationes à mundo condito
 admiserunt, vt in honorem & agnitionem Dei creatoris sacrificium
 idem Deo immolarent, quod in lege nature, & lege Moysis, & lege
 Christiana vsitatum erat: quod Hebræi, quod Christiani in omnibus
 mundi regionibus, quod aliæ Paganorum gentes vniuersæ sine
 exceptione approbarunt, quod ita est cum cultu vero Dei
 implicitum & copulatum, vt sine eo cultus verus nunquam
 extiterit, neque verò existere poterit, hæc isti soli omnium
 populorum Athei Evangelici à suis synagogis repulerunt. Neque
 vel sacrificia, vel preces vllas, vel vllam memoriam aut vlla
 pietatis opera defunctis applicant, in quo à Christianis, & Iudæis,
 & Paganis, tanquam bruti homines & hominum nomine
 indigni, vtpotè humane pietatis & affectionis expertes
 damnantur. Ratioque qua ad hoc officium negligendum
 mouentur, nimirum quòd animam post hanc vitam vel
 æternum sine sensu & intelligentia dormire, vel vt corpus
 mortalem esse & cum corpore interire existimant, multò
 magis eos non hominibus doctis & elegantibus quales
 Pagani erant, & qui contrarium semper firmissimè
 tenuerunt, sed ipsis pecudibus, ipsis equis & mulis in
 quibus non est mens & intellectus annumerandos esse
 conuincit. Denique vt præteream istorum immensam in
 antiquis patribus, episcopis, Concilijs vniuersalibus, in
 tota primitiua & Apostolica Ecclesia conuincenda
 superbia, præfractam in mentiendo audaciam in
 Ecclesie ordinem peruertendo, fœminas eius capita efficien-

9. efficiendo, oues pastoribus præponendo, iude-
rum formam immutando, & omnia denique
10. sum deorsum iactando indomitum furorem
fides qua maximè se gloriantur diuini honoris
dices, ita eos probat esse diuini nominis & e-
honestatis iuratos hostes, vt si reliqua essent
hæc tamen *fides sola* vt ab illis prædicatur, con-
cit eos esse Paganis qui vnquam fuerunt reuer-
& inquinatissimis inquinatiores. Quis enim
quando Sardanapalus, quis Nero, quæ Thæ-
scortorum & gladiatorum greges quum ma-
libidinem incendere veller, acrius pollet extir-
re, quàm si inuictam cum fæminis concumbere
necessitatem vigeret, nec posse hominem que-
que eo magis carere quàm cibo aut sumno,
mè verò si adijceret, quod isti inculcare nõ de-
Deo nõ minus placere qui rebus Veneris
am operam nauat, quàm qui rebus diuinis, quæ
stitati, qui precibus & pietatis gloriosissimas
vulgus putat operibus parem diligentiam im-
dit. Deo enim quid agas, quid opereris, suscipere
que est, modò persuadeas absque vlla dubitatione
te fore glorificandum in cælo. Hoc enim per
hanc fiduciam & confidentiam si tibi elabi non
tiaris, in portu nauigas, & in cælesti gloria
Pauloque equaberis, etiam si in hac vita quoniam
res spurcissimos quouis lenone sis impurius, quoniam
capro salacior, quouis sue lufulentior. Ex qua
strina effectum est, vt istorum discipuli in vitiis
moribus sordidiores euaserint quàm vlli à moribus
condito Pagani, quàm illi Turcæ. *Prophani sumunt*
uunt, fatente Brentio; *viuunt vt sues & moruunt*
sues, iuxta Lutherum. & vt inquit Caluinus
stium evertunt omne quod etiam apud Gentes semper
labile fuit, & in omni libidinum etiam belluarum

Supra. fol.

190.

191.

Calum in-

structio ad

uersus Lu-

theranos.

cap. 1. d.

stantur. Ne autem iudicij extremi metus aliquam his Veneris & Bacchi Ministris remoram iniiciat, & à cupiditatibus quibuscunque effrenato impetu persequendis retardet, illud magistri ita transformarunt, vt quum Christiani perpetuò post Christi & Apostolorum prædicationem tenuerint opera sua illic fore examinanda, & pro operum conditione vel præmia vel supplicia esse recipienda; illi contra suis miserimis discipulis perluaserunt operum nullam habendam esse rationem, sed ex sola confidentia & præsumptione (quam illi fidem vocant) de æterna vel morte vel vita ferendam esse sententiam, quò ita Euangelicos suos excussò iudicij illius timore in hoc sæculo ad vitam profligatam & licentiosam incitent atque obfirmant, & quod consequens est, in altero ad æternam damnationem præcipientes gregatim impellant. Et hæc sunt ex innumeris per pauca, tanquam ex vasto flumine quædam guttæ, ex pleno aceruo aliquot grana, non vni sectæ vt Lutheranæ, Zuinglianæ, Calvinianæ, Trinitariæ, Puritanæ propria, sed toti corpori nostræ tempestatis Euangelicorù communia. Hoc est Protestantium symbolum, quo eos non modò à Catholicis, sed etiam à Paganis ipsis promptum est internoscere. Hæc sunt generalia omnium Evangelicorum cuiusque sectæ axiômata, si tamen vnicù illud Anglicanum de scemineo Põtificatu excipias. Hæc Superintendentes & Ministri docent è pulpitis, hæc seminant in libris, hæc populus discit in synagogis, hæc exercet in priuatis ædibus. Alij quidem singularim & regionatim alia particularia dogmata spargunt, vt scripturas nihil valere & esse meras fabulas, in Silesia & Morauia Suinkfeldiani; Christum non esse Deum patri æqualem, in Polonia & Transyluania Ariani; Christum nulla ratione esse

R

Deum

II. articuli
symboli
Protestanti-
um.

Certarum
regionum
Euangelica
veritas.

Deum patri æqualem, in Polonia & Transilvania Ariani; Christum nulla ratione esse Deum sed hominem, in Hungaria Calvinistæ, Christiani non esse esse substantia patris genitum, Puritani in Anglia, & Calvinistæ in Francia; Trinitatem non esse, sed merum idolum, Familiani in Anglia, & Unitarij in Polonia, & Ministri quidam in Moscovia. Et ad hunc modum singuli Euangelici, & Magistratus & Ministri, & populi, singulas quasdam partes tanquam purissima Euangelia in suis leuissimis prouincijs amplectuntur & defendunt. Sed istæ generales bases & columina quibus illæ etiam columnæ sustentuntur; quæ quum per vniuersum mundi noui Euangelij corpus manent & diffunduntur, sintque (quod iam ostendimus) adeo & hominum moribus damnosa, & humana dignitati ac doli aduersa, & virtute infesta, & religio Christianæ, siue etiam Pagana, quæ naturaliterdam habet Dei ritè colendi principia maxime contraria, & denique in Christi ipsius summæ maiestatem nimium iniuriosa & blasphemosa, paganos & multo honestius vixisse, & multo prædicasse, & infinitè religiosius Deum coluisse, manifestis exemplis & documentis pateat; potest ergo & fixum, veterem Paganismum nouo Evangelismo multo esse diuinorem, & veterem Paganismum esse nouo Evangelico Protestanti preferendum, si quando de magistratu Pagano vel Evangelico Christianis eligendo incidat contentio, longè rebus Christianis consultius, vt Paganus potius quam Evangelicus assumatur, siue vt in Europa populum Christianum doceat, siue vt in reipublica populi Christiani gubernacula suscipiat.

Conclusio.